

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างห้องเรียนพิเศษ โปรแกรมนานาชาติ (IP) กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการ Education Hubs กระทรวงศึกษาธิการในประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย

โครงการ Education Hubs

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานทั้งในช่วงขณะที่ทำและในเวลาทำงานเสร็จสิ้นลงแล้ว เพื่อหาข้อสรุปว่างานที่ทำนั้นได้รับความสำเร็จตามความคาดหวังหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคใดเกิดขึ้นอันเป็นผลทำให้งานไม่สำเร็จตามความคาดหวังหรือใกล้ความคาดหวังมากที่สุด

สมคิด พรหมจ้อย (2549) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้น ตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการ ตลอดจนพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินเป็นการบ่งชี้คุณค่าของโครงการ ทำให้ทราบว่าโครงการที่ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่เพียงใด รวมทั้งพบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามโครงการ การประเมินโครงการสามารถทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการ การประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ และการประเมินผลโครงการหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดลงแล้ว

เตือนใจ เกตุษา (2549) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าหมายถึง การวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเท็จจริงด้านต่างๆ ของโครงการ ขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยควบคุมหรือตรวจสอบว่าได้มีการปฏิบัติงานในโครงการสอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ เกิดขึ้นบ้าง เพื่อจะได้เตรียมการแก้ไขวิธีดำเนินงาน หรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมต่างๆ ได้ทันที่

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของคำว่าประเมิน หมายถึง กะประมาณค่าหรือราคาเท่าที่ควรจะเป็น เช่น ประเมินราคาและได้ให้ความหมายของคำว่าประเมินผล หมายถึง

พิจารณาและวัดคุณค่าของกิจการใดๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น ประเมินผลการสัมมนา ประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบปีของบริษัท วัดคุณค่าหรือผลความก้าวหน้าการศึกษา เช่น การสอบไล่เป็นวิธีประเมินผลการศึกษารูปหนึ่ง เป็นต้น

สุวิทย์ หิรัญยกานท์ สิริวรรณ เมธีวิวัฒน์ และชนินทร์ชัย อินทราภรณ์ (2540) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การประเมินผล (Evaluation) ไว้ว่าเป็นการประเมินค่าหรือวัดคุณค่าในสิ่งที่ต้องการทราบในทุกด้านในทางรวมๆ เช่น ประเมินคุณค่าเด็กคนนั้นว่าเป็นเด็ก “ดี” ก็หมายความว่าเอาผลหลายๆ ด้านของเด็กคนนั้นมาประเมินค่า ซึ่งผลนี้ได้มาจากการวัด การทดสอบการสังเกต มาประมวลเข้าด้วยกัน แล้วจึงเป็นผลการประเมินค่าออกมาว่า “ดี” ส่วนการวัดผล (Measurement) มีความหมายถึงการวัดเพียงด้านเดียวแ่งเดียว เช่น การวัดความยาวหรือความสูงของโต๊ะเป็นฟุตหรือเมตร ได้ผลแน่นอนลงไป ทราบผลทันที ส่วนการทดสอบ (Test) นั้นเป็นเครื่องมือ (Tool) อย่างหนึ่ง

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2544) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นคำที่ใช้อธิบายและตัดสินคุณสมบัติบางอย่างของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมทั้งกระบวนการและโครงการต่างๆ และได้สรุปความหมายของคำว่า การประเมินของนักการศึกษาต่างประเทศไว้ดังนี้

สุรพล บัวพิมพ์ (2540) โครงการ หมายถึง แผนงานหรือส่วนของแผนงานที่เป็นหน่วยเล็กที่สุดของแผนในการปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานและกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการดำเนินงานที่แน่นอนตลอดจนวิธีปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติ ทรัพยากรที่ใช้ อย่างละเอียด โครงการต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 5 ประการ คือ วัตถุประสงค์ ความเป็นเอกเทศ องค์การปฏิบัติที่เหมาะสม สถานที่ปฏิบัติ และระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการ

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ (2544) ได้ให้ความหมายของโครงการไว้ว่า โครงการคือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน เพื่อผลิตสินค้าและบริการ หรือเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนกิจกรรมหรืองานดังกล่าวจะต้องเป็นหน่วยงานอิสระหน่วยงานหนึ่งที่สามารถทำการวิเคราะห์วางแผนและบริหารงานได้ พร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดลง เพื่อวัตถุประสงค์ที่หวังไว้สำเร็จเสร็จสิ้นลง โครงการจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินงานอย่างมีระบบและระเบียบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่ตั้งโครงการ ช่วงระยะเวลาของโครงการ การผลิต การลงทุน ผลตอบแทน การจัดรูปองค์การ และการจัดการโครงการ

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2544) ได้ให้ความหมายว่า โครงการ คือ งานหรือส่วนหนึ่งของงานที่ต้องกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมายงานในระยะเวลาและวงเงินงบประมาณที่กำหนดไว้ โดยให้สอดคล้องกับข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเนื่องจากโครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้นโครงการทุกโครงการ ในหน่วยงานจะต้องมีความสอดคล้องกับภารกิจ จุดมุ่งหมาย นโยบายและมาตรการของหน่วยงานนั้นๆ

ริคเคน (Riceken. 1972) ได้อธิบายการประเมินว่า คือ การวัดผลทั้งที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนาอันสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานที่กำลังกระทำอยู่ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ เช่นเดียวกับ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2541) ได้ให้ความหมายของการประเมินคล้ายๆ กัน คือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่านโยบายแผนงานโครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่และระดับใด

เวอร์เธน และแซนเนอร์ส (Werthen and Saners. 1973) ได้อธิบายความหมายการประเมินว่า หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูล อันเป็นการให้ประโยชน์สำหรับการตัดสินใจค่าผลผลิต วิธีการและแนวการเลือกต่างๆ สำหรับผู้มีอำนาจ

กล่าวโดยสรุปแล้วการประเมินโครงการ หมายถึงกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาหาค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อให้ทราบว่าโครงการที่ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่เพียงใด

2. ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการมีความสำคัญหลายประการดังนี้

- 1) การประเมินโครงการช่วยทำให้ทราบว่าโครงการที่จะดำเนินการนั้นมีความต้องการจำเป็นมากน้อยเพียงใด
- 2) การประเมินโครงการช่วยทำให้ทราบว่าโครงการที่จะดำเนินการนั้นมีความเป็นไปได้หรือมีความเหมาะสมที่จะนำไปดำเนินการมากน้อยเพียงใด
- 3) การประเมินช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
- 4) การประเมินโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานตามโครงการ
- 5) การประเมินผลโครงการช่วยในด้านการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย การประเมินจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถควบคุมเวลาและค่าใช้จ่ายของโครงการ
- 6) การประเมินโครงการทำให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามโครงการ
- 7) การประเมินโครงการทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งใช้ประกอบการตัดสินใจขยายหรือยุติการดำเนินงานในช่วงต่อไป
- 8) การประเมินโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ่มค่ากับการลงทุนหรือไม่
- 9) การประเมินโครงการทำให้ทราบถึงผลกระทบของการดำเนินงานว่ามีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมในด้านใดบ้าง
- 10) การประเมินโครงการช่วยกระตุ้น จูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานการประเมินไม่ใช่การจัดผิดแต่เป็นการแนะนำช่วยเหลือให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้ทราบผลสำเร็จของการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อยและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. รูปแบบของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการเปรียบเทียบข้อมูลจากการกระทำหรือสภาพปัจจุบัน โดยเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อศึกษาความสอดคล้องหรือความแตกต่างกันและศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องจากกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ จึงมักมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไป ดังรูปแบบการประเมินซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะยึดส่วนใดเป็นหลัก

สมคิด พรหมจ้อย (2542) ได้จำแนกรูปแบบการประเมินโดยทั่วไปนิยมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นที่จุดมุ่งหมาย (Object-based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลักโดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W.Tyler) ครอนบาค (Cronbach) และเคิร์กแพตทริก (Kirpatrick)

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศ สำหรับกำหนดและวินิจฉัยและโครงการนั้น ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสแตค (Stake) สคริฟเวน (Scriven) โพรวัส (Provus)

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch) สตัฟเฟิลเบม (Stufflebeam) อัลคิน (Alkin) เมื่อนำเอา “การประเมิน” มารวมเข้ากับ “โครงการ”

ไทเลอร์ (Tyler, 1942) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินว่าเป็นการกำหนดนโยบาย แผนงานหรือโครงการใดๆ ย่อมมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ ของนโยบาย แผนงานหรือโครงการนั้น การบริหารนโยบายก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น การบริหารแผนงานก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของแผนงานและสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ การบริหารโครงการก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ที่สอดคล้องกับแผน การประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์เป็นรูปแบบที่เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่คาดหวังกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง สารสนเทศที่ได้จากการประเมินด้วยรูปแบบนี้ คือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ รูปแบบการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์จึงเหมาะสำหรับการประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation) ของนโยบาย แผนงานหรือโครงการ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ แต่ก่อนที่จะประเมินว่าผลลัพธ์เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน หรือโครงการหรือไม่ ควรต้องตรวจสอบความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของวัตถุประสงค์ และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับวัตถุประสงค์ของแผนงาน วัตถุประสงค์ของแผนงาน กับวัตถุประสงค์ของโครงการ

สคริฟเวน (Scriven, 1967) ได้แบ่งรูปแบบการประเมินออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินขณะที่กิจกรรมที่ต้องการประเมินกำลังดำเนินอยู่ ผลการประเมินทำให้ทราบข้อดี ข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจปรับแผนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินประเภทนี้จึงอาจเรียกได้ว่า การประเมินเพื่อการปรับปรุง

2) การประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อกิจกรรมที่ต้องการประเมินสิ้นสุดลง เพื่อแสดงถึงประสิทธิผลของสิ่งที่ประเมิน เช่น ประสิทธิภาพของนโยบาย แผนงานและโครงการต่างๆ ผลของการประเมินนำไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในกิจกรรมอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

รูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach, 1989) กล่าวถึงการประเมินว่าเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งจำเป็นและต้องอาศัยข้อมูลหลายๆ ด้าน การประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้น ครอนบาค มีความเห็นว่า ควรทำการทดสอบทั้งวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และผลกระทบอื่น (Side effects) ของโครงการนั้นด้วย จึงเรียกรูปแบบการประเมินของครอนบาคว่า รูปแบบการประเมินวัตถุประสงค์และผลกระทบ (Goal and Side Effect Attainment Model) การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค กรณีประเมินหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนมี 4 รายการคือ

1) การศึกษากระบวนการ (Process Studies) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ ซึ่งเน้นการประเมินความก้าวหน้าของโครงการขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่

2) การวัดความสามารถทั่วไป (Proficiency Measures) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของนักเรียน

3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) เป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเมื่อไปปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งที่ยากและเกี่ยวข้องกับระยะเวลามากกว่าการประเมิน 2 ระดับแรก จำเป็นต้องใช้กระบวนการที่เป็นวิทยาศาสตร์ และต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย

4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดกับองค์กร (Result) เป็นการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดกับองค์กร อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นผลปลายทางที่สำคัญ ที่ได้จากการฝึกอบรม เช่น ต้นทุนลดลง ประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงาน/องค์กร เพิ่มขึ้น ปัจจัยเสี่ยงลดลง เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงานแนวทางการประเมินอาจเปรียบเทียบกับสถานการณ์ก่อนและหลังการฝึกอบรม

รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1973) โดยสตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการรวบรวม พรรณา จัดหาและจัดกระทำสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจ รายการประเมินและการตัดสินใจประเภทต่างๆ มีดังนี้

1) การประเมินบริบท (Context evaluation) หรือการประเมินสภาวะแวดล้อมของโครงการเป็นการก่อนเริ่มโครงการ เพื่อตรวจสอบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนหรือไม่ สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่มีแรงต้าน แรงเสริมใดๆ หรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้เหมาะสม

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ด้านทรัพยากร การพิจารณาเลือกวิธีดำเนินโครงการที่เหมาะสม การออกแบบกระบวนการดำเนินการโครงการให้มีศักยภาพสูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการเช่นเดียวกับการประเมินบริบทการประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์วิธีดำเนินการและวางแผนดำเนินงานของโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติเป็นการประเมินขณะดำเนินโครงการ เพื่อศึกษาว่าอะไรเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ อะไรที่เป็นปัญหาคุกคามความสำเร็จของโครงการ ส่วนใดของโครงการต้องการปรับปรุงแก้ไข คำตอบของคำถามเหล่านี้จะทำให้สามารถ

กำกับดูแล ควบคุม และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของโครงการได้ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินกระบวนการจะช่วยให้ผู้บริหารทราบความก้าวหน้า จุดแข็งและจุดอ่อนของโครงการเพื่อการกำกับดูแลการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีดำเนินงานโครงการ และเร่งรัดการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ทรัพยากรและเวลาที่กำหนดไว้

4) การประเมินผลผลิตของโครงการ (Product evaluation) เป็นการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ การประเมินผลผลิตจะตอบคำถามว่า ผลผลิตที่ได้จากโครงการมีอะไรบ้างเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ความต้องการจำเป็นลดลงหรือไม่อย่างไร ผลการดำเนินงานโครงการคุ้มค่าเพียงใด ควรจะจัดการอย่างไรกับโครงการที่จะติดตามมาซึ่งคำถามเหล่านี้มีความสำคัญต่อการตัดสินใจความสำเร็จของโครงการสารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลผลิตจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจปรับขยายโครงการ ยุติโครงการ หรือยกฐานะเป็นงานประจำ

4. ประเภทการประเมินโครงการ

การแบ่งประเภทการประเมินโครงการคงมิใช่เป็นการกำหนดเกณฑ์เด็ดขาดแต่จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์หลายชนิดมาจำแนกประเภท เช่น ใช้เวลา วัตถุประสงค์ วิธีการ และรูปแบบมาบ่งบอกถึงประเภทของการประเมิน ซึ่งในที่นี้อาจจำแนกการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2550)

1. การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary Evaluation) เป็นการศึกษาประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนที่เริ่มโครงการใดๆ โดยอาจทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัยป้อน ความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหา อุปสรรค ความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนผลลัพธ์ หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ ในขณะเดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ เช่น

- การประเมินผลกระทบด้านสังคม (Social Impact Assessment –SIA)
- การประเมินผลกระทบด้านนิเวศ (Ecological Impact Assessment – EIA)
- การประเมินผลกระทบด้านการเมือง (Political Impact Assessment – PIA)
- การประเมินผลกระทบด้านเทคโนโลยี (Technological Impact Assessment TIA)
- การประเมินผลกระทบด้านประชากร (Population Impact Assessment – PIA)
- การประเมินผลกระทบด้านนโยบาย (Policy Impact Assessment – POIA)
- การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Impact Assessment)

การประเมินโครงการก่อนดำเนินการนี้มีประโยชน์สำหรับนักลงทุน เพื่อศึกษาดูว่าก่อนลงมือโครงการใดๆ นั้น จะเกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน (Cost effectiveness) หรือจะเกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประชากร เทคโนโลยี และระดับนโยบายหรือไม่ หากได้ทำการศึกษารอบคอบแล้ว อาจจะได้ผลคาดการณ์ล่วงหน้าว่า จะได้เกิดประโยชน์หรือโทษอย่างไร ปัญหา อุปสรรค เป็นอย่างไร เพื่อผู้เป็นเจ้าของโครงการจะได้ ตัดสินล่วงหน้าว่าจะเลิกล้มโครงการหรือปรับปรุงองค์ประกอบ และกระบวนการบริหารจัดการโครงการเพียงใดเพื่อให้เกิดผลดี

2. การประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ (Formative Evaluation) อาจจะทำเป็นในห้วงเวลาเริ่มต้นโครงการ (Inception Study) และระหว่างดำเนินการที่ผ่านพ้นช่วงแรกไปแล้ว (Formative Evaluation) ผลที่ได้จากการประเมินดังกล่าวนี้จะช่วยปรับปรุงทั้งปัจจัยป้อนกระบวนการบริหารจัดการ และแม้แต่วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้เป็นที่ไปตามความเหมาะสมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีชื่อเรียกการประเมินแบบนี้อีก เช่น การประเมินความก้าวหน้า (Progress Evaluation) และการประเมินการดำเนินการ (Implementation Evaluation) เป็นต้น โดยทั่วไปแล้ว การประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ อาจใช้ประเมินสิ่งต่อไปนี้

- 1) ทบทวนแผนของโครงการ
- 2) การสร้างแผนของโครงการ
- 3) การพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire) หรือรายการ (Check list) สำหรับรวบรวมข้อมูลตามเรื่องที่ต้องการ
- 4) การคัดเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสม
- 5) การกำหนดตารางเวลาการประเมินผลให้สอดคล้องกับการดำเนินโครงการ
- 6) การเตรียมข้อมูลที่จะเป็นข่าวสารสำหรับการรายงานและการเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ
- 7) การแนะนำแนวทางปรับปรุง การแก้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของโครงการ

3. การประเมินผลรวมสรุป (Summative Evaluation) มักใช้หลังสิ้นสุดโครงการใหม่ๆ เพื่อค้นหาประสิทธิผลของการดำเนินโครงการว่าบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร หรือทบทวนกระบวนการบริหารจัดการว่า ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวประการใด

การประเมินผลประเภทรวมสรุปนี้ อาจมองในมิติของโครงการระยะยาว ออกเป็นช่วงโครงการ (Phase) ซึ่งการประเมินลักษณะนี้ก็มองได้เป็น 2 ประเภท คือ เป็นทั้งการประเมินรวมสรุปของแต่ละช่วงโครงการ (Summative evaluation of each phase) หรืออาจมองการประเมินของแต่ละช่วงโครงการเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative) ของโครงการระยะยาวทั้งหมดก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้อ่านหรือเจ้าของโครงการ

4. การประเมินผลกระทบของโครงการ เป็นการตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในแต่ละโครงการ และภาพรวมของผลกระทบทั้งหลายๆ ชนิด เช่น ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ระบบนิเวศ หรือสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ประชากร และด้านนโยบาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประเมินผลกระทบนั้นว่า ต้องการเน้นด้านใดเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้รับผิดชอบโครงการจำเป็นต้องศึกษาว่า ในเชิงนิเวศศาสตร์แล้ว จะต้องมีการประเมินผลกระทบด้านใดบ้าง

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงการใช้เวลาเป็นเกณฑ์การประเมินร่วมกับการจำแนกการประเมินแล้ว การประเมินผลกระทบของโครงการอาจจะพิจารณาได้เป็น 2 นัย คือ การประเมินผลกระทบในบริบทของการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และการประเมินผลกระทบในบริบทของหลังช่วงระยะสิ้นสุดโครงการไปแล้ว แต่นักประเมินผลบางท่าน ก็อาจ

โต้แย้งได้ว่า สามารถทำการประเมินผลกระทบของโครงการได้ทุกระยะ ไม่ว่าจะมาก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ เมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือมองภาพรวมของโครงการทั้งหมด

5. กระบวนการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการ ซึ่งถือเป็นการวิจัยรูปแบบหนึ่ง มีกระบวนการดำเนินการประเมิน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ (สมคิด พรหมจรรย์, 2546)

1) วิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน : ประเมินอะไร ในส่วนนี้เป็นการบรรยายโครงการ เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน

2) หลักการและเหตุผลของการประเมิน : ทำไมจึงต้องประเมิน ในขั้นตอนนี้ต้องกล่าวถึงความจำเป็นมาของโครงการ ตลอดจนความจำเป็นและความสำคัญของการประเมินผลโครงการนี้ รวมถึงผลดีของการประเมินโครงการหรือผลเสียที่อาจเกิดขึ้น ถ้าไม่ได้ทำการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่นำไปสู่การค้นคว้าเกี่ยวกับเหตุผลและความจำเป็นมาของโครงการที่ถูกประเมินว่าทำไมต้องมีการประเมินเพื่อทราบความก้าวหน้า ทราบผลของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ ฯลฯ ประเมินเพื่อใคร ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้ดำเนินโครงการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและจะนำผลของการประเมินไปใช้ได้อย่างไรเพื่อปรับปรุง พัฒนาโครงการ บริหารงาน ตัดสินใจยุบ หรือต่อโครงการ ฯลฯ

3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน : ประเมินเพื่ออะไร วัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นกรอบหรือทิศทางให้ทราบว่า การประเมินครั้งนี้มุ่งศึกษา มุ่งประเมินในด้านใดบ้าง จะเป็นการควบคุมทิศทาง การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด การประเมินโครงการนั้นมุ่งให้ได้ข่าวสารหรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการตั้งวัตถุประสงค์ของการประเมินจะต้องเขียนอย่างชัดเจน และให้ทิศทางในการประเมินต้องตรงกับความต้องการใช้ผลการประเมินของผู้บริหารโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้องเฉพาะเจาะจงวัดได้ ประเมินได้ เป็นปรนัย และเป็นที่ยอมรับของผู้ถูกประเมิน ในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน ตัวอย่างการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน เช่น เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ เพื่อประเมินการบริหารโครงการ เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และผลกระทบของโครงการ

4) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน : มีแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง เป็นการศึกษาถึงแนวคิด หลักการ ทฤษฎี แนวทางในการประเมิน แบบจำลองการประเมินรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมิน ตลอดจนศึกษากรณีตัวอย่าง งานประเมินที่ทำการประเมินโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งจะช่วยให้การประเมิน โดยเฉพาะนักการประเมินมือใหม่ เห็นแนวทางในการดำเนินงานประเมินได้ชัดเจนมากขึ้น

5) การออกแบบการประเมิน : จะประเมินได้อย่างไร ในขั้นนี้เป็นการกำหนดกรอบแนวทางการประเมินในรายละเอียดว่าตัวแปรหรือข้อมูลที่ต้องการศึกษามีข้อมูลด้านใดบ้าง จะสุ่มตัวอย่างอย่างไร เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งใด มีแนวทางการวัดอย่างไร และจะวัดด้วยเครื่องมือประเภทใด จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์อย่างไรและตัดสินผลการประเมินด้วยเกณฑ์อะไร

6) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน : เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีหรือยัง จะใช้เครื่องมือที่มีอยู่แล้ว หรือจะต้องสร้างขึ้นใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องสร้างให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการประเมิน ข้อคำถามควร

เฉพาะเจาะจง เป็นปรนัย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพขั้นพื้นฐานของเครื่องมือ เช่น ดัชนีความเที่ยง ความตรง ความยาก ฯลฯ ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้จริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอาจจะเป็นแบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบแจกจ่าย แบบวิเคราะห์และแบบทดสอบ เป็นต้น

7) การเก็บรวบรวมข้อมูล : จะเก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยวิธีการใด ในขั้นนี้จะเป็นส่วนที่นำไปสู่ความชัดเจนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือจะทำให้ทราบว่าจะทำอะไร คือแหล่งของข้อมูลที่ต้องการ จะต้องเก็บข้อมูลที่ไหน เมื่อไร จากใคร เวลาใด และจะใช้เทคนิควิธีใดในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดสมบูรณ์และถูกต้องตรงกับความเป็นจริงในการปฏิบัติผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องอาศัยวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอาจจะเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ที่ตอบสนองสภาพการดำเนินงานโครงการที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดีที่ผู้ประเมินอาจเลือกใช้ หรือคิดค้นวิธีการใหม่ได้ตลอดเวลา ตัวอย่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจและน่าจะสอดคล้องกับธรรมชาติของการประเมินโครงการได้แก่ การวิเคราะห์ผลงาน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบความสามารถในการปฏิบัติงาน การประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การใช้เทคนิคเดลฟาย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การนับ การวัด เป็นต้น

8) การวิเคราะห์ข้อมูล : จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลปกติจะไม่ใช้วิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก อาจใช้วิธีการเชิงสถิติบ้าง ตามความจำเป็น เช่น ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณสามารถนำมาวิเคราะห์โดยสถิติต่างๆ เช่น การแจกแจงความถี่ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตราส่วน ร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ t-test, F-test เป็นต้น ข้อควรระวังในการวิเคราะห์ข้อมูล คือจะใช้สถิติใดต้องตรวจสอบว่าข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงหรือไม่ ส่วนข้อมูลที่ไม่ใช่ปริมาณนั้นสามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลกับเกณฑ์ หากผลการเปรียบเทียบสอดคล้องกัน หรือผ่านเกณฑ์ หรือแตกต่างกันอย่างชัดเจน การตัดสินใจคุณค่าก็อาจทำได้ตรงไปตรงมา แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีลักษณะกำกวม การตัดสินใจคุณค่าจะยากลำบากมากขึ้น และในกรณีดังกล่าวอาจต้องดูข้อมูลสภาพแวดล้อมอื่นๆ ประกอบด้วย

9) รายงานผลการประเมิน : จะนำผลการประเมินไปใช้ได้อย่างไร เป้าหมายปลายทางของการประเมินโครงการ คือการนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้เพื่อการวินิจฉัย สั่งการ หรือตัดสินใจในการปรับปรุง และพัฒนางานโครงการนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ดังนั้นในขั้นตอนนี้การประเมินจะต้องจัดทำรายงานการประเมินเพื่อนำเสนอให้ผู้บริหารได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ รายงานการประเมินสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะคือ รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารเป็นรายงานการสรุปผลการประเมินที่สั้น กระทัดรัด ปกติมีความยาว 1 – 3 หน้า ให้สารสนเทศที่ใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารได้ ลักษณะของรายงานประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ วัตถุประสงค์ของการประเมิน ผลการประเมิน และข้อเสนอแนะ สำหรับรายงานการประเมินฉบับสมบูรณ์ทั่วไปจะมีรายละเอียดที่ชัดเจน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการประเมิน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการประเมิน ผลวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการประเมิน และข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินงานขั้นตอนที่ 1 ถึง 5 เมื่อเสร็จสิ้นถึงขั้นตอนที่ 5 ผลลัพธ์ของงานที่นักประเมินได้ก็คือ คำโครงการประเมิน (Evaluation Proposal) หรือแผนการประเมินโครงการ ซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

6. ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

ในการดำเนินงานทุกโครงการจำเป็นจะต้องมีการติดตามและประเมินโครงการอยู่เสมอ สุภาพร พิศาลบุตร (2543) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาดูว่าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่เดิมยังคงเป็นเป้าหมายที่แท้จริงในปัจจุบันหรือไม่ เพียงใด และยังคงเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมเพียงใด
- 2) เพื่อค้นพบการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด
- 3) เพื่อพิจารณาหาเหตุผลของความสำเร็จและความล้มเหลวของการปฏิบัติ
- 4) เพื่อแสดงถึงหลักการของแผนงานที่สำเร็จ
- 5) เพื่ออำนวยความสะดวกการบริหารงานโดยเทคนิคสำหรับเพิ่มประสิทธิผล
- 6) เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยต่างๆที่จะมีขึ้นในระยะต่อไป
- 7) เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารสำหรับปฏิบัติในระยะต่อไป

สรุปได้ว่าการประเมินผลโครงการเป็นการบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการนั้นๆ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและสามารถนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติโครงการต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1 ความหมายหลักสูตร

เมื่อกล่าวถึงความหมายของคำว่า “หลักสูตร” นั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรไว้หลากหลาย ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ให้ความหมายของคำว่า หลักสูตร หมายถึง กลุ่มรายวิชาที่จัดอย่างมีระบบ หรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจัดการศึกษา และหรือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือโปรแกรมประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ โครงการที่ประมวลความรู้ และมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด การเลือกหรือการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลภายใต้คำแนะนำของผู้สอน

ฉันทิ ธาตุทอง (2550) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง การบูรณาการศิลปะการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน สามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตตามสิ่งที่สังคมคาดหวัง และมีการกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุงและพัฒนาให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

นพเก้า ณ พัทลุง (2550) ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตร ว่าหมายถึงสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ และทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด หลักสูตรอาจเป็นเอกสารหรือกิจกรรมหรือทั้งสองอย่างก็ได้

พิสนุ พองศรี (2549) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง การวางแผนหรือจัดระบบทางการศึกษาเกี่ยวกับประมวลวิชา ประสบการณ์ต่างๆ การจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะต่างๆ ที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

สุมิตร คุณานุกร (2536) กล่าวว่า หลักสูตรคือโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในระดับชาติ

สุจิต เพียรชอบ (2533) กล่าวว่า หลักสูตรคือกลุ่มวิชา หรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนภายใต้คำแนะนำของโรงเรียน

ยุทธศักดิ์ สมแสน (2533) กล่าวว่า หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับการวางแผนโดยการจัดขึ้นเป็นลักษณะของวิชาที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตาม จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินงาน จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตรคือ แนวทางในการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของตนเอง

Oliva (1992) กล่าวว่า หลักสูตรคือ แบบหรือโปรแกรมของประสบการณ์ทั้งหมดซึ่งผู้เรียนได้รับภายใต้การจัดการของโรงเรียน

Posner (2004) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหมายถึง เนื้อหามาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ ที่ระบุวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ครูวางแผนไว้ และรวมถึงการวางแผนการจัดโอกาสการเรียนรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

Ornstein and Hunkins (2004) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงกิจกรรมและวิธีการในการวางแผนเพื่อให้ประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมาย โดยครูเป็นผู้จัดเนื้อหาความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์

Armstrong (1989) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง การยืนยันในกระบวนการตัดสินใจกับผลผลิต ซึ่งให้ความสำคัญจากการเตรียมแผนและออกแบบเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะโดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อผู้เรียน ผลผลิต คือ ผู้เรียนการได้รับข้อมูลและความรู้ใหม่

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของหลักสูตรที่มีผู้ให้ความหมาย ตามข้างต้นนั้น เห็นว่ามีแนวความหมายที่เกี่ยวข้องและคล้ายคลึงกัน ซึ่งพอสรุปความหมายได้ว่าหลักสูตรหมายถึง รายวิชาหรือมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่เรียนและสังคมต้องการ มีการกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียน

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศในระดับต่างๆ ตั้งแต่การจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนจนถึงระดับอุดมศึกษารวมทั้งการฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งหลักสูตรจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศมีประสิทธิภาพ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนและแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติ ให้บรรลุตามความมุ่งหมายและนโยบาย

2. หลักสูตรเป็นหลักและเป็นแนวทางในการวางแผนวิชาการการจัดและการบริหาร การศึกษา การสรรหาและพัฒนาบุคลากร การจัดวัสดุอุปกรณ์วัดกรรมการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความคาดหวังของหลักสูตร

3. หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของประเทศและสอดคล้องกับความต้องการแต่ละท้องถิ่น

4. ระบบหลักสูตรจะกำหนดความมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน แหล่งทรัพยากรและการประเมินผลสำหรับการจัดการศึกษาของครูและผู้บริหาร

5. หลักสูตรจะเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมของประเทศ

3. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

Saylor & Alexander (1974) ได้กล่าวถึงความหมายของ “การพัฒนาหลักสูตร” ว่า หมายถึงการจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลยการพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่างๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

Oliva (1988) กล่าวว่า “การพัฒนาหลักสูตร” (Curriculum Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการทำหลักสูตรให้ดีขึ้น เป็นคำที่มีความหมายตั้งแต่การวางแผนพัฒนาหลักสูตร (Planning) การใช้หลักสูตร (Implementation) และการประเมินหลักสูตร (Evaluation) บางครั้งจะใช้คำว่า การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) ในความหมายเดียวกับ คำว่า การพัฒนาหลักสูตร

Oliva (1992) ให้ควสามหมายของการพัฒนาหลักสูตร เป็นการตัดสินใจในกระบวนการสร้างโปรแกรม หลังจากการพิจารณาการประเมินผลผลิตอย่างต่อเนื่อง

Uys and Gwele (2005) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับความจำเป็น ในการสอนหรือการเรียนรู้ รวมทั้งการพิจารณาเนื้อหา บทบาท ความคาดหวัง ทรัพยากร ระยะเวลา รวมถึงช่วงเวลา สิ่งเหล่านี้เป็นการวางแผนในการสร้างหลักสูตร

Ornstein and Hunkins (2004) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามความคิดใหม่ๆ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาใหม่จะใช้แนวคิดการเรียนรู้ และแนวคิดการจัดการเรียนการสอน ความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตร ต้องมีการวางแผนจัดเนื้อหา และประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีปฏิบัติ สื่อ และการประเมินผลที่สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างบรรลุเป้าหมาย

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่าเป็นการจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ เป็นการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้นทั้งด้านจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผล

ประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ อาจเป็นการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับผู้เรียน พยายามวางโครงการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งการบริหารและการบริการหลักสูตร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

สจ๊ต อูทรานันท์ (2532 : 2) กล่าวว่า คำว่า “การพัฒนา” เป็นคำที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” ซึ่งมีความหมายเด่นชัดอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง ทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และประการที่สอง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้นโดยเหตุนี้ ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมายได้ 2 ประการ เช่น เดียวกัน คือ ความหมายแรกหมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และอีกความหมายหนึ่ง คือ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้นประกอบด้วย การพัฒนา 2 ประการคือ

1. การพัฒนาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น
2. เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่

4. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

แนวคิดทางด้านการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีผู้เสนอทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตรไว้มากมาย แต่มีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่นิยมกล่าวขานถึง คือ รูปแบบตามแนวคิดของ Saylor และ Alexander รูปแบบตามแนวคิดของ Tyler รูปแบบตามแนวคิดของ Taba รูปแบบตามแนวคิดของ Goodland และ Rideter รูปแบบตามแนวคิดของ Fox (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) รูปแบบวิธีการระบบตามแนวคิด Tuckman และ Edwards (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537) และรูปแบบตามแนวคิดของ Hankius (Omstein และ Hankius, 2004)

จากการศึกษาเอกสารและรวบรวมแนวความคิดทางด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยนำรูปแบบตามแนวคิดของ Saylor และ Alexander, Tyler, Taba และวิชัย วงษ์ใหญ่ มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ คือ

Saylor และ Alexander (1974) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้น สมควรกระทำโดยเน้นกระบวนการวางแผนเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การกำหนดเป้าหมายจุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตร (Goals, Objectives and Domains) คือการกำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตร โดยการพิจารณาถึงตัวแปรภายนอกได้แก่ ความต้องการของสังคม ชุมชน ทัศนคติ ข้อคิดเห็น กฎข้อบังคับทางกฎหมาย การค้นพบทางด้านงานวิจัยต่างๆ อย่างรอบคอบ ตลอดจนการมุ่งไปสู่ขอบเขตที่สำคัญได้แก่

- 1.1 การพัฒนาส่วนบุคคล (Personal Development) การศึกษาช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ในประสบการณ์เพื่อนำไปแก้ปัญหาในแต่ละบุคคล

- 1.2 สมรรถภาพทางสังคม (Social Competence) เป้าหมายของการศึกษาเพื่อความมีสุขภาวะทางสังคม ยกระดับทางสังคม

1.3 ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.4 ความชำนาญการเฉพาะสาขา (Specialization) เป็นเรื่องที่ทำหลักสูตรค่อนข้างยาก เพราะเป็นการเตรียมโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ

อย่างไรก็ตาม อาจจะมีขอบเขตที่สำคัญอื่นๆ อีก ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตร หรือผู้วางแผนหลักสูตรอาจจะพิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้เรียน ลักษณะของสังคมเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่างๆ จะได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณา ตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ ทศนะ และความต้องการของสังคมข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นการวางแผนเพื่อการตัดสินใจตัดสินใจตัดสินใจ ตลอดจนการจัดเนื้อหาสาระของการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ การคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ โดยต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย (Goals จุดมุ่งหมาย (Objectives) และขอบเขต (Domains) ของหลักสูตร ความต้องการของผู้ศึกษา (Needs) ข้อกำหนดทางสังคม และปรัชญาการศึกษา นอกจากนี้ Saylor et al. (1981) แนะนำว่าการออกแบบหลักสูตร ต้องสามารถตอบคำถามดังนี้

2.1 ผู้เรียนเป็นใคร

2.2 วัตถุประสงค์ย่อยคืออะไร

2.3 ประเภทของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะต้องเตรียมคืออะไร

2.4 ขอบเขตประสบการณ์การเรียนรู้คืออะไร

2.5 การมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ผู้สอนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคืออะไร

2.6 ระยะเวลาในแต่ละด้านคืออะไร

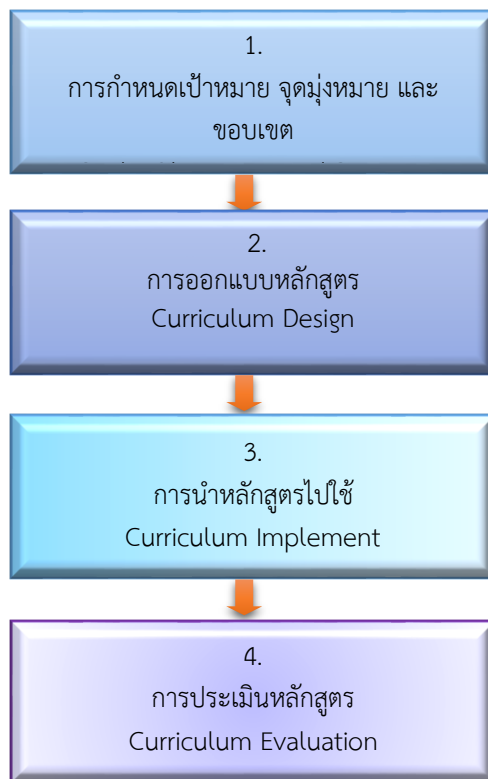
2.7 ใช้เกณฑ์อะไรในการประเมิน

อย่างไรก็ตามรูปแบบของหลักสูตรที่เลือกแล้วควรจะให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆ ของสังคม และปรัชญาทางการศึกษา

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) คือขั้นตอนของการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้โดยครูผู้สอน ซึ่งผู้สอนนั้นต้องมีการเตรียมการวางแผนการสอน จัดทำแผนการสอน เลือกวิธีการสอน ตลอดจนสื่อการสอนต่างๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้ศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้

4. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) คือการตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือแนวทางการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรได้ตามลำดับ คือ ก) การประเมินตัวหลักสูตร ข) การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ค) การประเมินพฤติกรรมของ ผู้ศึกษา แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาว่าสมควรจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่ หรือสมควรปรับปรุงให้เหมาะสม หรือการยกเลิกหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนขั้นตอนของการตรวจสอบย้อนกลับไปสู่การกำหนดเป้าหมาย (Goals) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Objectives) และการกำหนดขอบเขต (Domain) อีกครั้งหนึ่ง

กล่าวสรุปได้ว่า Saylor และ Alexander ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบของกระบวนการวางแผนเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ภาพที่ 2.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor & Alexander
ที่มา : Saylor & Alexander (1974)

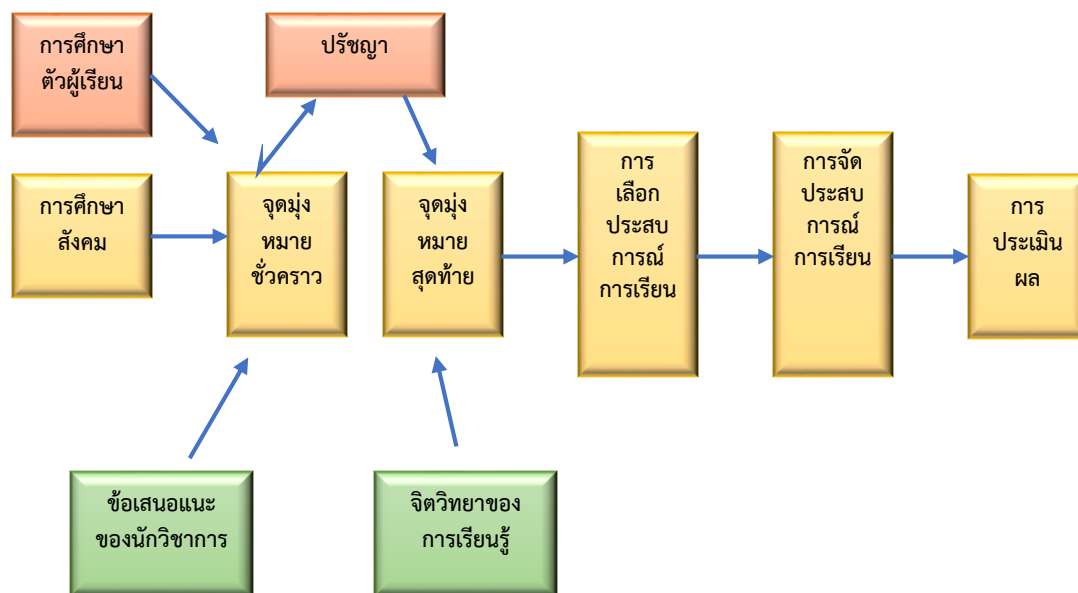
นอกจากนี้แล้ว Tyler (1949) ได้เสนอแนวความคิดเชิงปฏิรูปแบบวิวัจักร (Revolutionary Idea) ในการวางแผนหลักสูตรที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนได้เสมอ โดย Tyler ได้ตั้งคำถามที่ควรตระหนักถึงในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนดังนี้ คือ

1. มีจุดมุ่งหมายอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนด
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร ให้มีประสิทธิภาพ
4. จะชี้ชัดได้อย่างไรว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้บรรลุตามที่กำหนดไว้

สังเกตได้ว่า Tyler ได้เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นลำดับแรกของข้อคำถาม และถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ส่วนข้อ 2 - 4 นั้น ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรก

การกำหนดจุดมุ่งหมายนั้น Tyler ได้เห็นว่า ควรจะคัดสรรมาจากแหล่งข้อมูล ที่จะเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ 3 แหล่ง คือ ก) จากการศึกษาตัวผู้เรียน ข) จากการศึกษาสังคม ค) จาก

คำแนะนำของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญและหลังจากนั้นแล้วควรนำจุดมุ่งหมายมากลั่นกรองโดยใช้ปรัชญาและจิตวิทยาของการเรียนมากลั่นกรองเพื่อให้ได้จุดมุ่งหมายในขั้นสุดท้าย ซึ่งจะเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายที่ได้นี้ จะเป็นแนวทางในการเลือกประสบการณ์ทางการศึกษา และการประเมินผล ดังสรุปได้ตามแผนภาพ

ภาพที่ 2.2 แผนภูมิกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler
ที่มา : Tyler Z1949)

สำหรับ Tabá (1962) ได้เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรที่ดีนั้น สมควรพัฒนาจากระดับพื้นฐาน หรือ ระดับล่างสู่บน (the Grass roots Approach) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of Needs) เป็นการค้นหาหรือสำรวจสภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ชุมชนและสังคม
2. การกำหนดจุดประสงค์ (Formulation of Objectives) คือการกำหนดจุดประสงค์ให้ตรงกับ การวินิจฉัยความต้องการแล้ว
3. การคัดสรรเนื้อหาสาระ (Selection of Content) คือการคัดสรรเนื้อหาสาระ ที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้น ต้องคำนึงถึงผู้ศึกษาเป็นหลัก คือ ตัวความสามารถของผู้เรียน เชื่อถือได้ และผู้ศึกษามีความคิดว่าสำคัญสำหรับตนเอง
4. การจัดลำดับเนื้อหาสาระ (Organization of Content) คือการนำเนื้อหาสาระที่ได้คัดสรรไว้ มาจัดลำดับความต่อเนื่อง ตลอดจนเรียงลำดับความยากง่าย ความสามารถ และความสนใจของผู้ศึกษา

5. การคัดสรรประสบการณ์เรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) คือการคัดสรรประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

6. การจัดลำดับประสบการณ์เรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) คือการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระ และความต่อเนื่องของการเรียนรู้

7. กำหนดสิ่งที่จะประเมิน และวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of it) คือ การตัดสินใจว่าจะประเมินสิ่งใด อะไร ใช้เครื่องมืออะไร มีวิธีการประเมินอย่างไร เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุผลตามจุดประสงค์หรือไม่

เห็นได้ว่ารูปแบบแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นรูปแบบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรที่คล้ายคลึงกัน และมีลักษณะที่สำคัญ เรียงตามลำดับคือ

1. การวินิจฉัยข้อมูลความต้องการเบื้องต้น (Diagnosis of needs) เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้บริหาร ผู้สอน สถานประกอบการ ชุมชน สังคม และปรัชญาการศึกษา
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Formulation of Objectives)
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อการออกแบบหลักสูตร (Formulation of Content and Learning Experience for Curriculum Design)
4. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implement)
 - 1) การประเมินหลักสูตรที่ได้ทดลองใช้ (Curriculum Evaluation)
 - 2) การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Development)

โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย

1. ประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติ

โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยปัจจุบันมีฐานะเป็นโรงเรียนเอกชน อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของกฤษฎีกาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ มีประวัติความเป็นมาดังนี้

โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเริ่มต้นประมาณ 40 กว่าปีที่ผ่านมา โดยในยุคแรกเริ่มจากโรงเรียนจีนที่เปิดเป็นโรงเรียนสอนภาษาและโรงเรียนมิชชันนารีซึ่งสอนนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของชาวต่างชาติที่มาปฏิบัติงานในประเทศไทย ในระยะแรกมีโรงเรียนนานาชาติไม่กี่แห่งเท่านั้น เนื่องจากในการขออนุมัติจัดตั้งจะต้องพิจารณาเป็นรายไป โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเรื่องของความมั่นคงของชาติเป็นสำคัญ โรงเรียนนานาชาติที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการแห่งแรก ได้แก่ โรงเรียนสถานศึกษานานาชาติ (International School Bangkok) ได้รับอนุญาตจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2550 แต่ดำเนินการสอนและก่อตั้งมาก่อนได้รับอนุญาตก่อตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2497 โรงเรียนสถานศึกษานานาชาติใช้หลักสูตรของอเมริกัน โดยมีสมาคมการศึกษาเพื่อเด็กนานาชาติ (International School Association :ISA) เป็นเจ้าของ (มุสดี ตรงต่อกร, 2540 : 16 อ้างถึงใน สายพิณ อินสม, 2548)

ต่อจากนั้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2526 คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นเห็นความจำเป็นที่จะให้มีการเปิดโรงเรียนนานาชาติขึ้นอีก ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ ทำให้มีโรงเรียนนานาชาติ

เกิดขึ้นทั้งสิ้น จำนวน 5 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2540) ต่อมาในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในอนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้นได้ และมีโรงเรียนนานาชาติได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการอีก 7 แห่ง ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลสมัยนายอานนท์ ปันยารชุน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายอนุญาตให้มีการขยายการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติได้อย่างเสรีเป็นครั้งแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา (ผู้สติ ตรงต่อการ, 2540 : 16 อ้างถึงใน สายพิณ อินสม, 2548)

ในปี พ.ศ. 2538 ประเทศไทยมีโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 40 แห่ง โดยเป็นโรงเรียนอนุบาลนานาชาติ จำนวน 14 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษานานาชาติจำนวน 26 แห่ง โรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนระดับอนุบาลทั้ง 14 แห่ง ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครทั้งหมด โรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ชลบุรี นครราชสีมา นนทบุรี ระยอง ภูเก็ต และสมุทรปราการ ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะมีโรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 26 แห่งก็ตาม แต่ก็มีโรงเรียนเพียง 17 แห่งเท่านั้น ที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการให้จัดตั้งขึ้นได้ ปัจจุบันมีโรงเรียนนานาชาติ 110 โรงเรียน

ที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า โรงเรียนนานาชาติมีความเป็นมาและมีความสำคัญต่อการศึกษาในประเทศไทยโดยรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญและอนุญาตให้มีการจัดตั้งเพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบันมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของคนไทยที่มีสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนระดับนานาชาติในประเทศไทย

2. นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับโรงเรียนนานาชาติ

2.1. นโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนนานาชาติ (เดิม)

2.1.1 นโยบายการจัดตั้งโรงเรียน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2523 (หนังสือสำนักงานเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ลับมาก ที่ นร 0202 / 23452 ลงวันที่ 8 สิงหาคม 2523) ไม่อนุญาตให้ขยายจำนวนโรงเรียนนานาชาติให้คงมีได้ 4 แห่ง เท่าที่มีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2526 อนุมัติในหลักการให้จัดตั้งโรงเรียนเฉพาะกาล (นานาชาติ) ขึ้นที่เชียงใหม่อีก 1 โรงเรียน โดยให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้รับใบอนุญาต ดังนั้น ในช่วงปี 2500 – 2527 จึงมีโรงเรียนนานาชาติเพียง 5 โรงเรียน

2.1.2 นโยบายการให้นักเรียนไทยเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติ

พ.ศ. 2500 – 2531 รัฐบาลไม่อนุญาตให้เด็กไทยเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติเป็นการทั่วไป โรงเรียนที่สามารถรับเด็กไทยเข้าเรียนได้คือ

1) โรงเรียนร่วมฤทธิวิเทศศึกษา

ให้รับบุตรข้าราชการไทยซึ่งเคยไปทำงานในต่างประเทศและเด็กเคยเรียนในต่างประเทศมาแล้ว นอกจากนี้ให้รับนักเรียนไทยที่มีบุตรของข้าราชการในลักษณะโควตาพิเศษ (กำหนดโควตาปีละไม่เกิน 10 คน) โดยกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้พิจารณา (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2516 ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0201 / 9959 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2516)

2) โรงเรียนบางกอกพัฒนา

(1) ให้รับบุตรข้าราชการไทยที่เคยไปเรียนในโรงเรียนต่างประเทศมาแล้วได้ (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2506 ตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร 12710 / 2506 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2506)

(2) ให้รับบุตรข้าราชการไทยซึ่งมีหน้าที่ต้องไปปฏิบัติราชการในต่างประเทศ เมื่อถึงกำหนดวาระโดยไม่ต้องติดเงื่อนไขว่าเด็กจะต้องเคยเรียนในโรงเรียนต่างประเทศมาก่อน (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2530 ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0201 / 12569 ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2530)

มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น มีผลให้เด็กไทยที่เป็นบุตรข้าราชการตลอดจนเด็กไทยที่มีบุตรข้าราชการ แต่จำเป็นต้องเรียนในระบบการศึกษาต่างประเทศสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนร่วมฤทธิวิเทศศึกษาและโรงเรียนบางกอกพัฒนาได้

พ.ศ. 2531 โรงเรียนนานาชาติทุกโรงเรียนรับเด็กไทยเข้าเรียนได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2531 ยกเว้นโรงเรียนสมาคมไทย - ญี่ปุ่น

2.2 นโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนนานาชาติ (ปัจจุบัน)

2.2.1 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2534 (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0202 / 3295 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534) กำหนดดังนี้

- 1) อนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้นได้เป็นรายๆ ไป ตามเหตุผลและความจำเป็น ภายใต้หลักเกณฑ์การจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
- 2) ให้ยกเลิกการควบคุมการกำหนดเพดานค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมอื่น
- 3) ให้เด็กไทยสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติในระดับมัธยมศึกษาได้
- 4) ให้ยกเว้นคุณสมบัติเรื่องความรู้ภาษาไทยแก่ชาวต่างชาติที่จะต้องเป็นครูโรงเรียนนานาชาติ

2.2.2 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2534 (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร 0202 / 19067 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2534) อนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการให้โรงเรียนนานาชาติสามารถรับเด็กไทยเข้าศึกษาได้ และเห็นชอบร่างกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งต่อมากฎกระทรวงฉบับดังกล่าวได้ประกาศใช้ ทำให้เด็กไทยสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติตั้งแต่ระดับประถมศึกษาได้

2.3 ระบบการศึกษาและหลักสูตรโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย

ระบบการศึกษาและหลักสูตรแบบโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีหลักการและข้อกำหนดที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งหลักสูตร มีหลักสูตร 3 ประเภท ที่กรมวิชาการได้เสนอแนวทางการพิจารณาหลักสูตรโรงเรียนนานาชาติ ดังนี้ (มุสตี ตรงต่อการ, 2540, อ้างอิงจากศูนย์พัฒนาหลักสูตรและกรมวิชาการ, 2538)

ประเภทที่ 1 หลักสูตรที่นำมาจากต่างประเทศ มีหลักฐานการรับรองจากรัฐหรือสมาคมหรือประเทศนั้นๆให้นำมาใช้ได้ การพิจารณาหลักสูตรประเภทนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้ได้ ทั้งนี้ต้องให้เรียน

ภาษาและวัฒนธรรมไทย ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาหลักสูตร (ผุสดี ตรงต่อการ, 2540)

ประเภทที่ 2 หลักสูตรที่นำมาจากต่างประเทศ ปรับและพัฒนาเนื้อหารายวิชาใหม่ เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องในจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตร และมีความเหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนแต่ละระดับ มีการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหา และเนื้อหาไม่ขัดต่อศีลธรรม ความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และระบอบการปกครองของไทย มีการกำหนดให้เรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย ตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาหลักสูตร (ผุสดี ตรงต่อการ, 2540)

ประเภทที่ 3 หลักสูตรที่โรงเรียนเขียนขึ้นเอง เป็นหลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นเอง ทั้งหมด การพิจารณาหลักสูตรนั้นกรมวิชาการจะเชิญโรงเรียนนานาชาติที่ผ่านการรับรองวิทยฐานะและมีนักเรียนได้รับการเทียบความรู้จากกระทรวงศึกษาธิการแล้ว และเชิญผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมาร่วมยกร่างกรอบหลักสูตร เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติประเภทนี้ต่อไป

เกณฑ์การพิจารณาหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติ มีดังนี้ (ผุสดี ตรงต่อการ, 2540, อ้างอิงจาก ศูนย์พัฒนาหลักสูตรและกรมวิชาการ, 2538)

1. หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
2. เนื้อหาของหลักสูตรไม่ขัดต่อศีลธรรม ความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบการปกครอง
3. กำหนดให้เรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย เป็นวิชาบังคับ 1 คาบต่อ สัปดาห์ สำหรับนักเรียนเกรด 1 – 8 และเป็นรายวิชาเลือกสำหรับนักเรียนเกรด 9 – 12 ให้เรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย อย่างน้อย 2 ปี
4. สำหรับเด็กไทย กำหนดให้เรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย อย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 คาบ ตลอด 12 ปี ทั้งนี้กำหนดเวลา 1 คาบเท่ากับ 50 นาที

กรณีนักเรียนต่างชาติ ให้เรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตของคนไทย ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ลัทธิศาสนาประจำชาติไทย และสามารถใช้ภาษาไทยง่ายๆ ในชีวิตประจำวันได้ จะทำให้เด็กต่างชาติอยู่ในประเทศไทยอย่างมีความสุข สามารถติดต่อสื่อสารในสังคมไทยได้ โรงเรียนสามารถกำหนดขอบข่ายเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนได้ตามที่เห็นควร

กรณีนักเรียนไทย กำหนดให้เรียนสัปดาห์ละ 5 คาบ เพื่อให้มีความรู้ ความภูมิใจในชาติไทย ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาของตน จนสามารถใช้ภาษาไทยได้ดี ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการศึกษาต่อในสถานศึกษาของประเทศไทยต่อไป

โดยสรุประบบการศึกษาและหลักสูตรโรงเรียนนานาชาติของอเมริกาไม่มีหลักสูตรการเรียนของประเทศซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่นๆ รัฐธรรมนูญของประเทศเปิดโอกาสให้แต่ละรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบกระบวนการศึกษาและข้อบังคับของตนเอง คณะกรรมการของสถานศึกษาแต่ละรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรการเรียนเพื่อให้นักเรียนในแต่ละพื้นที่เองสำหรับระบบ

การศึกษาและหลักสูตรโรงเรียนนานาชาติอังกฤษ แบ่งเป็น 4 ระดับ มีระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ในแต่ละระดับก็จะมีเกณฑ์ในเข้าเรียนที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ส่วนระบบการศึกษาและหลักสูตรแบบโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมี 3 ประเภทคือ หลักสูตรนำเข้าจากต่างประเทศโดยตรง หลักสูตรที่ปรับจากหลักสูตรต่างประเทศ และหลักสูตรที่โรงเรียนสร้างและพัฒนาขึ้น รับทั้งนักเรียนต่างชาติและนักเรียนไทย

2.4 บทบาทของโรงเรียนนานาชาติในสังคมไทย

บทบาทของโรงเรียนนานาชาติในสังคมไทย มีส่วนเกี่ยวข้องจะเห็นได้จากปัจจุบันเป็นยุคที่โรงเรียนนานาชาติเริ่มมีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคมไทยมากขึ้น นับตั้งแต่ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สามารถขยายการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2534 และอนุญาตให้เด็กไทยสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติได้ทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการสนองความต้องการของผู้ปกครองคนไทยที่มีความประสงค์จะให้บุตรหลานได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีระบบการศึกษาแบบของต่างประเทศ ด้วยผู้ปกครองเหล่านี้ได้เล็งถึงความสำคัญของแนวโน้มในเรื่องการจัดการศึกษาให้แก่สังคมไทย (สุขวิช รังสิตพล, 2538) โดยโรงเรียนมีบทบาทดังนี้

1) ช่วยอำนวยความสะดวกด้านสถานศึกษาให้บุตรหลานของชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำงานหรือพำนักอยู่ในประเทศไทย ทำให้ชาวต่างประเทศเหล่านั้นมีความมั่นใจในการทำงานให้ประเทศไทย เพราะบุตรหลานมีสถานที่เรียน

2) รัฐบาลอนุญาตให้เด็กไทยเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติได้ผู้ปกครองไทยที่ประสงค์ให้บุตรหลานได้เข้าเรียนในระบบการศึกษาต่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องส่งเด็กไปเรียนยังต่างประเทศเช่นแต่ก่อน ทำให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างมีความสุขและความอบอุ่น มีความผูกพันกับสังคมและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังสามารถลดจำนวนเงินตราที่จะล้นไหลไปยังต่างประเทศที่เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเด็กไปเรียนในต่างประเทศได้ด้วย

3) ผู้ปกครองเด็กไทยที่ส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนนานาชาติ จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการส่งเด็กไปเรียนต่างประเทศ เพราะค่าใช้จ่ายของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยไม่สูงเท่าโรงเรียนต่างประเทศ

4) ปัจจุบันรัฐมีนโยบายที่จะพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของเยาวชนไทยและประเทศไทยยังคงขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว เพื่อให้มีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ระบบการค้าสมัยใหม่ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งต้องอาศัยทักษะด้านภาษาอังกฤษเข้ามามีส่วนเป็นอย่างมาก การที่รัฐอนุญาตให้เด็กไทยเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติได้ ทำให้โรงเรียนสามารถเตรียมเยาวชนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อให้ความพร้อมสื่อสารในระดับนานาชาติเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้านต่างๆ

5) การเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติ มีลักษณะแตกต่างไปจากการเรียนการสอนในโรงเรียนไทย ผู้ที่สอนเป็นครูชาวต่างประเทศที่ใช้วิธีการสอนตามแบบต่างประเทศที่ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดและกล้าแสดงออก เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเด็กต่อไปในอนาคต

6) การดำเนินกิจการโรงเรียนนานาชาติกระทำโดยภาคเอกชน ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการจัดการศึกษาให้กับชาวต่างประเทศ รัฐไม่ต้องจัดงบประมาณในการสนับสนุนโรงเรียนประเภทนี้

7) การเปิดโอกาสให้มีการตั้งโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้น ทำให้โรงเรียนอื่นๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนต้องเร่งพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน เพื่อให้มีคุณภาพที่ดีทัดเทียมโรงเรียนนานาชาติ

8) โรงเรียนนานาชาติมีส่วนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากก่อนที่ชาวต่างประเทศจะเข้ามาลงทุนในประเทศ บุคคลเหล่านี้จะพิจารณาถึงสถานศึกษาที่จะสามารถให้บุตรเข้าเรียนได้ ว่ามีจำนวนเพียงพอและคุณภาพดีสำหรับบุตรของตนหรือไม่ เมื่อเห็นว่ามิใช่โรงเรียนนานาชาติเพียงพอและมีคุณภาพ บุคคลเหล่านั้นก็จะมีความมั่นใจที่จะเข้ามาลงทุน

9) ปัจจุบันรัฐบาลอนุญาตให้เด็กไทยเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติได้ทุกระดับชั้น ทำให้นักเรียนไทยมีโอกาสที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทยให้ชาวต่างชาติได้ทราบ

10) มีส่วนช่วยพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาโดยเฉพาะครูผู้สอน ในการฝึกอบรมวิธีการสอนตามแบบของต่างประเทศ ซึ่งครูสามารถนำวิธีการสอนที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนที่ตนสอนได้

นอกจากนี้ธุรกิจการศึกษานานาชาติยังได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล โดยมีแผนการส่งเสริมอย่างจริงจัง และกำหนดเป้าหมายว่า ภายในปี 2549 ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติที่มีความเป็นสากลและมีการประสานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของภูมิภาค

โดยจากการให้สัมภาษณ์ของ นายบรรพต หงส์ทอง อธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (วารสาร การเงินการธนาคาร, เมษายน, 2545) ให้เหตุผลว่า การส่งเสริมธุรกิจบริการการศึกษานานาชาตินี้ เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างรายได้เข้าประเทศ อีกทั้งยังเป็นการลดการไหลออกของเงินทุนที่จะไปกับคนไทยที่เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศได้จำนวนมาก เนื่องจากโครงการนี้จะสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อภายในประเทศนั่นเอง อีกทั้งการส่งเสริมระบบการศึกษาจะได้ประโยชน์ในแง่การเผยแพร่ประเทศไทยอีกด้วย เพราะหากนักศึกษาเข้ามาศึกษาเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยก็จะเป็นการช่วยสร้างภาพพจน์ของประเทศด้วย

เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ธุรกิจการศึกษาเกิดขึ้นโดยภาคเอกชนซึ่งรัฐบาลไม่ได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือมากเท่าที่ควร ดังนั้น เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติขึ้นมาแล้ว หากไม่ประสบความสำเร็จจะเกิดการสูญเสียในการลงทุน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องเข้าไปดูแลและสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ กรมมีแผนดำเนินการโปรโมทให้ทุกประเทศทราบว่าประเทศไทยมีระบบการศึกษาที่ดี โดยจะนำสถานศึกษาไปร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและแนะนำโรงเรียน นอกจากนี้จะพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับระบบการศึกษาแจกให้กับทุกประเทศทั่วโลก และนำข้อมูลใส่ไว้ในเว็บไซต์ของกรมอีกด้วย และจะมีการจัดคณะชุดการศึกษาเพื่อเผยแพร่

ปัจจุบันการศึกษานานาชาติของไทยสามารถทำรายได้เข้าประเทศประมาณปีละ 7,250 ล้านบาท จากนักเรียนนานาชาติในระดับประถม มัธยม ประมาณ 20,000 คน ในจำนวนนี้

เป็นคนต่างชาติ 12,000 คน คิดเป็นรายได้ประมาณ 6,000 ล้านบาทต่อปี ส่วนในระดับอุดมศึกษา มี 2,500 คน คิดเป็นรายได้ปีละ 1,250 ล้านบาท ขณะที่การส่งเสริมของกรมทำให้มีการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้นจาก 30 โรงเรียน เป็น 58 โรงเรียน ปัจจุบันมีโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 116 โรงเรียน และคาดว่านักเรียนนานาชาติจะเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 20 %

สรุปได้ว่าโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีบทบาทต่อสังคมไทยในอนาคต ประเทศไทยเป็นเสมือนประตูไปสู่ประเทศต่างๆ ทั้งในซีกโลกตะวันตก และตะวันออก ขณะนี้เป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดแล้ว ที่กระบวนการจัดการศึกษาของประเทศไทยจะต้องเปิดโอกาสให้โรงเรียนนานาชาติได้มีส่วนร่วมในระบบการผลิตเพราะในปัจจุบันภารกิจหน้าที่อย่างหนึ่งของระบบการศึกษา คือ การผลิตพลเมืองของโลก มิใช่เพียงการผลิตพลเมืองของประเทศดังปีที่ผ่านมา โรงเรียนนานาชาติเป็นองค์กรสำคัญที่จะทำหน้าที่เชื่อมโยงกับสังคมโลก ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญของการส่งเสริมสมรรถภาพของคนไทยให้สามารถแข่งขันในสังคมโลกได้อย่างสง่างาม การกำหนดบทบาทของโรงเรียนนานาชาติไม่ใช่เป็นเพียงแหล่งผลิตเท่านั้น แต่ให้โรงเรียนนานาชาติเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยที่แท้จริง และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ทุกภาคส่วนให้ความสนใจ

2.5 หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติ

1 หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

1.1 หลักสูตรโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกัน เป็นโรงเรียนซึ่งจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรสหรัฐอเมริกาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งหลักสูตร เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (ผู้สติ ตรงต่อการ, 2540)

(1) หลักสูตรระดับประถมศึกษา (Elementary School) เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึง เกรด 5 จะต้องเรียนวิชาหลักที่เหมือนกัน 4 วิชาคือ วิชาศิลปะการใช้ภาษา วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาสังคมศึกษา ส่วนในกลุ่มรายวิชาพิเศษอื่นๆ นักเรียนจะได้เรียนเพิ่มเติมจากรายวิชาพื้นฐานทางศิลปะ ได้แก่ การวาดและเขียนภาพ การระบายสี การออกแบบและสร้างประดิษฐ์กรรมต่างๆ จากกระดาษ การเรียนรู้หลักการออกแบบและงานด้านศิลปหัตถกรรม วิชาคอมพิวเตอร์ วิชาการใช้ห้องสมุด วิชาดนตรี วิชาพลศึกษา วิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย

(2) หลักสูตรระดับมัธยมตอนต้น (Middle School) การศึกษาในระดับมัธยมต้น เปิดสอนระดับเกรด 6 ถึงเกรด 8 วิชาหลักประกอบด้วย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาพลศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาพลานามัยและวิชาสังคมศึกษา และอาจเลือกเรียนในรายวิชาเลือกต่างๆ เช่น วิชาการเล่นเครื่องดนตรี วิชาการขับร้องเพลง ประสานเสียง / วิชาการเต้นรำ / วิชาการถ่ายภาพ วิชาการเขียนข่าว วิชาการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ วิชาภาษาสมัยใหม่ (ภาษาสเปน ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส และภาษาญี่ปุ่น) วิชาการสร้างภาพยนตร์ วิชาเชรามีค วิชาการเล่นหมากรุก วิชาสิ่งแวดล้อม วิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี วิชาศิลปะและการออกแบบ วิชาการวาดภาพและการปั้น วิชาการทำหนังสือรุ่นของโรงเรียน (Yearbook) วิชาคหกรรม วิชาดนตรี ตลอดจนวิชาศิลปะการแสดง

(3) หลักสูตรระดับมัธยมตอนปลาย (High School) การศึกษาในระดับมัธยมตอนปลายเปิดสอนระดับ เกรด 9 ถึง เกรด 12 มีให้เลือกเรียน 3 หลักสูตร คือหลักสูตรสายแพทย์ศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ หลักสูตรสายสามัญ และหลักสูตรทั่วไป หลักสูตรเหล่านี้จะต้องลงหน่วยกิตไม่ต่ำกว่า 25 หน่วยกิต นักเรียนที่มีความประสงค์จะเรียนต้องได้รับความเห็นชอบจากครูผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชา ผู้รับผิดชอบแนะแนวและผู้ประสานงานของหลักสูตร ว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนสามารถเรียนในโปรแกรมใด เนื่องจากหลักสูตรเหล่านี้เป็นหลักสูตรที่เตรียมนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ เนื้อหาของรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรเป็นเนื้อหาทางวิชาการที่มีความละเอียดและลึกซึ้งมาก โดยเฉพาะการฝึกทักษะของนักเรียนในเรื่องความสามารถในการคิดและวิเคราะห์ในรายละเอียดและเนื้อหาวิชาต่างๆ เชิงทฤษฎีและความรู้ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ วิชาวรรณคดีและวิชาทางด้านศิลปะ เป็นต้น

1.2 หลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติแบบอังกฤษ เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรแห่งชาติของสหราชอาณาจักรอังกฤษและไอร์แลนด์เหนือ (United Kingdom National Curriculum) ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน (Foundation) ถึงระดับ 4 (Key stage 4) รายละเอียดมีดังนี้ (ชัชวดี ทองทาบ, 2539)

(1) หลักสูตรระดับพื้นฐาน (Foundation stage) : K1 – K2 อายุระหว่าง 3 – 4 ปี

(2) หลักสูตรระดับ 1 (Key stage 1) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นปี (Year) 1 – 2 อายุระหว่าง 4 – 7 ปี

(3) หลักสูตรระดับ 2 (Key stage 2) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นปี (Year) 3 – 6 อายุระหว่าง 7 – 11 ปี

(4) หลักสูตรระดับ 3 (Key stage 3) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นปี (Year) 7 – 9 อายุระหว่าง 11 – 14 ปี

(5) หลักสูตรระดับ 4 (Key stage 4) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นปี (Year) 10 – 11 อายุระหว่าง 14 – 16 ปี

นักเรียนที่จบหลักสูตรระดับ 4 (Key Stage 4) จะต้องสอบประกาศนียบัตรนานาชาติทั่วไปของชั้นมัธยมศึกษา (International General Certificate of Secondary Education : IGCSE / GCSE) นักเรียนในระดับชั้นปี (Year) 12 – 13 สามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่หลักสูตรมีให้เลือกได้ ดังนี้ ศึกษาโปรแกรมชั้นซีเนียร์ (Senior Studies Program) และหรือหลักสูตรต่างประเทศ ซึ่งเรียกว่าหลักสูตรแบคคอลล่าเรียด (International Baccalaureate : IB) นักเรียนที่เรียนหลักสูตรโปรแกรมชั้นซีเนียร์ ของโรงเรียนจะต้องเรียนทั้ง 6 กลุ่มวิชา เป็นวิชาที่อยู่ในหลักสูตรโรงเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตร นานาชาติทั่วไปของของชั้นมัธยมศึกษา (International General Certificate of Secondary Education : IGCSE / GCSE) หรือมาตรฐานสูง (Standard / Higher : IB) โดยนักเรียนจะต้องเลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งจากในแต่ละกลุ่มวิชา นอกจากนั้นแล้วนักเรียนที่เรียนหลักสูตร แบคคอลล่าเรียด (IB Diploma) ทุกคนจะต้องร่วมกิจกรรม 3 ประการคือ

1. กิจกรรมบริการสร้างสรรค์ (Creativity Action Service : CAS) ให้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge : TOK) เรียนเกี่ยวกับความเป็นเหตุเป็นผล และที่มาของความรู้

3. การเขียนเรียงความ (Extended Essay) ให้นักเรียนเลือกหัวข้อจากวิชาใดวิชาหนึ่งที่เรียนอยู่และมีความสนใจเป็นพิเศษ แล้วศึกษาค้นคว้า หาข้อสรุปนำมาเขียนเรียงความที่กำหนดให้มีความยาวประมาณ 4,000 คำ

นอกจากวิชาตามที่หลักสูตรแห่งชาติของสหราชอาณาจักร (UK National Curriculum) หลักสูตรนานาชาติแบบคอลลาลาเรียต (IB Diploma) และหลักสูตรผสมผสาน (Senior Studies Program) กำหนดแล้ว โรงเรียนนานาชาติเปิดสอนวิชาภาษา และวัฒนธรรมไทย (Thai Studies and Thai Literacy) ให้แก่นักเรียนต่างชาติและนักเรียนไทย ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และยังจัดให้มีโปรแกรมเสริมหลักสูตรในด้านกีฬา สันทนาการ ศิลปะดนตรีและภาษาต่างประเทศต่างๆ ในฐานะภาษาแม่ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับตนเองและสังคม (Personal and Social Education) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมและการให้คำปรึกษาในการพัฒนาตนเองของเด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

สรุป หลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกันแบ่งเป็น 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรประถมศึกษา ตั้งแต่อนุบาลถึง เกรด 5 หลักสูตรมัธยมตอนต้น ตั้งแต่เกรด 6 – 8 หลักสูตรมัธยมตอนปลาย ตั้งแต่ เกรด 9 – 12 ส่วนหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติแบบอังกฤษได้แบ่งเป็น 6 หลักสูตร ตามอายุ มีระดับ พื้นฐาน K1 – K2 vkp6 3 – 4 ปี ระดับ 1 : ชั้น 1 – 2 อายุ 4 – 7 ปี ระดับ 2 : ชั้น 3 – 6 อายุ 7 – 11 ปี ระดับ 3 : ชั้น 7 – 9 อายุ 11 – 14 ปี ระดับ 4 : ชั้น 10 – 11 อายุ 14 – 16 ปี และชั้น 12 – 13 จะให้นักเรียนเลือกลงทะเบียนตามความสนใจของนักเรียนเพื่อการเตรียมตัวเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือวิชาชีพ แต่ละหลักสูตรให้ความสำคัญ เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ที่ได้รับความรู้และอบรมตามวัยที่เหมาะสม

2 กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ องค์ประกอบต่างๆ ต่อไปนี้ (สายพิณ อินสม, 2548)

2.1 การสอนของครู การสอน หมายถึง วิธีการสอน การวัดและประเมินผลที่ผู้สอนใช้ในการสอนตลอดจนความรู้ คุณวุฒิ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สอน การจัดการเรียนการสอนโดยทั่วยุทธศาสตร์ของโรงเรียนนานาชาติทั้งแบบอเมริกันและแบบอังกฤษ แบ่งการสอนเป็น 3 ระดับโรงเรียน คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ละระดับมีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนรู้ของนักเรียน (Student Learning Outcomes) และ-ภาระหน้าที่ของโรงเรียนในระดับของตน แต่ละโรงเรียนจัดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการภายในที่เป็นแบบของตนเอง โดยเฉพาะพันธกิจ (Mission Statement) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู

เพื่อมุ่งให้การสอนของครูโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกันและแบบอังกฤษมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ที่ได้จากกิจกรรม 4 ประการดังต่อไปนี้คือ (ผู้สตี ตรงต่อการ, 2540)

- (1) การเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติ (Skills)
- (2) ความรู้ความเข้าใจความคิดรวบยอด (Concepts) ในหลักสูตร
- (3) การเรียนรู้จากเนื้อหาวิชา (Contents)
- (4) การเรียนรู้จากกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ (Knowledge) กับกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ของนักเรียนจะประกอบด้วย (1) การมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ (Knowing Things) (2) การมีความสามารถในการคิด (Learning to Think) (3) การรู้จักคิดวิเคราะห์ (Analyzing) และ (4) การมีความสามารถในการประเมินผลการเรียน (Evaluation)

สรุปได้ว่า การสอนของครูโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกันและแบบอังกฤษ มุ่งเน้นการร่วมกิจกรรมและการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพิ่มระดับความคิดรวบยอดแก่นักเรียนและครูทุกระดับของโรงเรียนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการสอนอย่างกว้างขวาง และแสดงผลการปฏิบัติงานให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและมีการพัฒนาตัวเองและการสอนอยู่เสมอ จากการเรียนการสอนของครู

2.2 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง มวลทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์ และระบบข้อมูลเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรภายนอก

ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกันและแบบอังกฤษในแต่ละโรงเรียนนั้นไม่แตกต่างกันมาก มีสถานที่และห้องสื่อประจำโรงเรียนของตนเอง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารแต่ละโรงเรียน พบว่าทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติ จะประกอบด้วยศูนย์สื่อประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภทคือ 1) ศูนย์โสตทัศนูปกรณ์ (Media Services) ของโรงเรียน ให้บริการสื่อทางการเรียนการสอนแก่นักเรียนและครู และ 2) ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Technology Center) ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนจะมีบริการอย่างเพียงพอและทั่วถึงตามความต้องการของครูผู้สอน ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนบางอย่างแยกประเภทเพื่อใช้สอยตามระดับการเรียนบางส่วนจะใช้ร่วมกัน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (Overhead Projector) เครื่องฉาย LCD (Liquid Crystal Display) สำหรับฉายภาพจากเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ปรากฏบนจอ เครื่องเสียง ม้วนเทป ม้วนวิดีโอ แผ่นภาพ โปสเตอร์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในแต่ละวิชา เช่น วิชาดนตรี จะมี เปียโน กลอง กีตาร์ หรือเครื่องดนตรีวงดุริยางค์ เป็นต้น (สายพิณ อินสม, 2548)

สรุปได้ว่าโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกันและแบบอังกฤษมีทรัพยากรการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2.3 สัมฤทธิผลของผู้เรียน สัมฤทธิผลของผู้เรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้หรือพัฒนาการโดยรวมที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

โรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกัน มีวิธีการตรวจสอบสัมฤทธิผลของผู้เรียนที่แตกต่างกันทำให้ทราบผลว่าผู้เรียนได้รับความสำเร็จหรือการศึกษาอยู่ในระดับใด และเพื่อให้เป็นไป

ตามเกณฑ์มาตรฐานของแต่ละระบบในการประเมินผลของนักเรียนมีดังนี้ (รายงานการตรวจสอบตนเอง : Focus on Learning Self – study Report, 2004)

สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนในโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกัน มีการทดสอบความรู้ของนักเรียน โดยครูใช้วิธีการต่างๆ ในการประเมินผลการเรียน เช่น การทดสอบ การสอบด้วยข้อสอบมาตรฐาน การให้นักเรียนทำบันทึกวิชาการส่วนตัว การทำโครงการและรายงานผล การประเมินผลความก้าวหน้าการเรียนรู้ของนักเรียน

ครูทุกคนจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เกรดควิก (Grade Quick) เพื่อการป้อนข้อมูลผลการสอบของนักเรียน โปรแกรมจะคำนวณโดยอัตโนมัติและแสดงผลการสอบเพื่อการทดสอบและบันทึกข้อมูลได้อย่างแม่นยำ ควบคุมความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียน

หลังจากการทดสอบนักเรียน ครูจะนำผลการสอบไปวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป คือ (รายงานการตรวจสอบตนเอง : Focus on Learning Self – study Report, 2004)

- (1) แสดงให้นักเรียนได้เห็นผลความก้าวหน้าการสอนของนักเรียนทุกคน
- (2) ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนเป็นรายตัว
- (3) แจกข้อมูลให้แก่ นักเรียน
- (4) แจกข้อมูลแก่ผู้ปกครองนักเรียน
- (5) ควบคุม ดูแลความก้าวหน้าของนักเรียน
- (6) แก้ไขวิธีการสอน จัดลำดับความยากง่าย
- (7) แก้ไขเนื้อหาวิธีการสอน
- (8) ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียนโดยการจัดประชุมกับผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา
- (9) ให้นักเรียนเข้ามีส่วนในการตรวจสอบตนเอง โดยการใช้ Rubrics (วิธีการให้คำแนะนำทางให้นักเรียนทราบวิธีการดำเนินชีวิตความเป็นนักเรียนอย่างไรจึงจะได้รับความสำเร็จด้วยการตรวจสอบตนเองเพื่อให้ทราบความก้าวหน้า) และบันทึกผลการเรียน

โรงเรียนนานาชาติแบบอังกฤษ มีการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนโดยโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสำนึกของการเป็นผู้มีระเบียบและมีความรู้ทางวิชาการตามมาตรฐานจากหลักฐานความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างครูและนักเรียนในห้องเรียน และนักเรียนมีความกระตือรือร้นในโปรแกรมการเรียนอย่างแท้จริง

ความก้าวหน้าของนักเรียนมีการตรวจสอบโดยการทดสอบภายในพอประมาณอย่างสม่ำเสมอ และโดยการทดสอบและการสอบจากภายนอกที่ได้มาตรฐาน เช่น แบบคอลลลาเรียตนานาชาติ (Baccalaureate) จัดทำสมุดบันทึกรายงานความก้าวหน้าประจำตัวของนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักเรียนแต่ละคน มีการจัดตั้งและรวบยอดการประเมินโครงการเป็นกลุ่ม และแต่ละโครงการ

โรงเรียนได้จัดทำหนังสือเปรียบเทียบความสำเร็จของนักเรียนตามบรรทัดฐานแบบอังกฤษเป็นประจำเมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบอังกฤษแห่งอื่นๆ แล้วผลปรากฏว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความก้าวหน้าด้านวิชาการมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุป สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนในโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกันและแบบอังกฤษ นั้นมีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและที่กำลังศึกษาได้ประสบความสำเร็จอย่างมากในแต่ละด้าน หรือแต่ละวิชา เช่น สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนในด้านวิชาการ ด้านการกีฬา ด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ฯลฯ และได้รับรางวัลต่างๆ และมีความประพฤติที่ดีและเหมาะสม

3. ระบบการรับรองโรงเรียนนานาชาติ

ระบบการศึกษานานาชาติ มีปรัชญาที่จะสนองความต้องการด้านการศึกษาให้กับเด็กทุกสัญชาติตามกฎบัตรสหประชาชาติ โดยการจัดหลักสูตรนานาชาติ จะเน้น 2 ด้าน คือ 1) สร้างหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกลมกลืนโดยให้แนวคิดทางการศึกษาทั่วโลก และ 2) สนับสนุนวัฒนธรรมประเทศเจ้าบ้าน ในเวลาเดียวกันจะส่งเสริมค่านิยมของนานาชาติประเทศ (มุสตี ตรงต่อการ, 2540) การจัดการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยนั้น พบว่า โดยทั่วไปจะมีระบบการศึกษาใหญ่ๆ อยู่ 2 ระบบ คือ ระบบการรับรองแบบอเมริกัน และระบบการรับรองแบบอังกฤษ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ประเสริฐ สุทธิประสิทธิ์, 2545)

1 ระบบการรับรองแบบอเมริกัน

การรับรอง (Accreditation) เป็นกระบวนการที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาและนานาชาติเป็นเวลานานมาแล้ว ในสหรัฐอเมริกาการรับรองสถานศึกษาไม่มีกฎหมายบังคับโดยตรง เป็นไปตามความสมัครใจของสถานศึกษาโดยมีการรับรองจากสมาคมวิทยาลัยและโรงเรียนภาคตะวันตก (Western Association of School and Colleges : WASC) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ในการรับรอง (Council on Higher Education Accreditation, 2002) ทั้งนี้จุดมุ่งหมายหลักของการรับรองสถานศึกษาเพื่อ (1) ประกันคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวมและหลักสูตร (2) ส่งเสริมการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาและหลักสูตร (ประเสริฐ สุทธิประสิทธิ์, 2545) มีขั้นตอนการดำเนินการการรับรองดังนี้

1.1 เกณฑ์การรับรองระบบอเมริกันโดยทั่วไป การรับรองสถานศึกษาโดยรวมมีหลักเกณฑ์กว้างๆ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และขอบข่ายในฐานะที่เป็นสถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และนำไปดำเนินงาน ดังนี้ (สายพิน อินสม, 2548, หน้า 22)

1) โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การจัดตั้งซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อและปรัชญาของสถาบัน วัตถุประสงค์กำหนดให้ชัดเจนมากขึ้นโดยการนำความคาดหวัง ผลการเรียนรู้รวมเข้ามา ก่อขึ้นเป็นพื้นฐานของโปรแกรมการเรียนสำหรับนักเรียนทุกคน

2) การบริหารงาน อำนาจในการบริหารงานเกิดจากการนำนโยบายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนซึ่งสนับสนุนความสำเร็จ และความมุ่งหวังผลการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนมาประยุกต์กับนโยบายแล้วกระจายให้แก่ครูและบุคลากรเป็นผู้ดำเนินงานและมีการควบคุมผลการทำงาน

3) การเป็นผู้นำในโรงเรียน ผู้นำของโรงเรียนต้อง ตัดสินใจเพื่อกระจายการปฏิบัติซึ่งเน้นไปที่การใช้ศักยภาพของโรงเรียนเพื่อความสำเร็จของนักเรียนตามความมุ่งหวังที่กำหนดไว้ มอบอำนาจให้แก่บุคลากร และสนับสนุนผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ สนับสนุนให้มีการอุทิศตน การมีส่วนร่วมและแบ่งรับภารกิจที่มอบหมายให้เพื่อ การเรียนรู้ของนักเรียน

4) บุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายมีคุณสมบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

5) สภาพแวดล้อมของโรงเรียน โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาพ การบำรุงเลี้ยงดูเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและแสดงให้เห็นจากการยอมรับความแตกต่างกัน ความไว้วางใจ การดูแลใส่ใจ การปฏิบัติอย่างเหมาะสม ให้การสนับสนุนและมีความมุ่งมั่นที่สูงส่งเพื่อนักเรียนทุกคน

6) หลักสูตรและการสอน โรงเรียนจัดเตรียมหลักสูตรการเรียนที่ท้าทาย สอดคล้องและเหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งเป็นการสนองต่อวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนทุกวิชา ตามความคาดหวัง

7) นักเรียน นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการบริการส่งเสริมสนับสนุนต่างๆ มีกิจกรรมและโอกาสในโรงเรียน ภายในชุมชนที่สนองต่อการท้าทายของหลักสูตร และโปรแกรมเสริมหลักสูตรเพื่อความสำเร็จในการเรียนตามที่มุ่งหวังไว้

8) การบริหารและพัฒนาทรัพยากร แหล่งทรัพยากรจะเตรียมไว้สำหรับโรงเรียนมีอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนโปรแกรมของโรงเรียน ประสิทธิภาพในการนำวัตถุประสงค์ของโรงเรียนมาบริหารจัดการให้เป็นรูปธรรมและเพื่อความสำเร็จในการเรียนที่มุ่งหวังไว้

1.2 กระบวนการรับรองระบบอเมริกัน การรับรองมาตรฐานการศึกษาทำหน้าที่เป็นสิ่งวัดคุณภาพของโรงเรียน เป้าหมายเบื้องต้นของการรับรองมาตรฐานการศึกษาแก่โรงเรียน คือ การพัฒนาตนเองของโรงเรียน กระบวนการรับรอง ดังกล่าวสรุปดังนี้

1) การกำหนดมาตรฐาน จะได้รับการกำหนดจากสมาคมวิทยาลัยและโรงเรียนภาคตะวันตก (WASC) สมาคมเป็นผู้กำหนดให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติให้ตามมาตรฐานการรับรอง

2) การศึกษาหรือการประเมินตนเองโดยสถานศึกษาดำเนินการรวบรวมวิเคราะห์และประเมินตรวจสอบการดำเนินงานตนเอง (Self – study Report Format) โดยอาศัยมาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นแนวทางและจัดทำรายงานผล

3) การประเมิน สมาคมวิทยาลัยและโรงเรียนภาคตะวันตก (WASC) จะจัดทีมซึ่งมีนักการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญมาตรวจเยี่ยมสถานศึกษาเป้าหมายของการมาเยี่ยมเพื่อนำเสนอความคิดเห็นจากบุคลากรทางการศึกษาทั่วไปที่มีความรู้ความเข้าใจในเกณฑ์ที่ใช้ในโรงเรียน

4) การประกาศและเผยแพร่ สมาคมวิทยาลัยและโรงเรียนภาคตะวันตก (WASC) ได้ทำการประเมินแล้วเห็นว่า สถานศึกษามีประสิทธิภาพในการดำเนินการตามมาตรฐาน และวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานกำหนดไว้ จึงอนุมัติการรับรองมาตรฐานสถานศึกษานั้น และประกาศรับรองพร้อมเผยแพร่การรับรองว่า สถานศึกษานั้นๆ ผ่านการรับรองจากหน่วยงานของตนแล้วให้สาธารณชนได้ทราบ

5) การติดตามตรวจสอบและประเมินซ้ำสมาคมวิทยาลัยและโรงเรียนภาคตะวันตก (WASC) จะทำการทบทวน ตรวจสอบสถานศึกษาที่ได้ดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ซึ่งให้การรับรองการประกันคุณภาพการศึกษามีระยะเวลาที่นานที่สุด 6 ปี คณะกรรมการ

ศึกษาจะปรึกษาและร่วมหารือจากรายงานที่ได้รับจากคณะกรรมการสังเกตการณ์ จากนั้นจึงมีมติให้การรับรอง หรือการต่ออายุการรับรอง หรือปฏิเสธไม่รับรอง

สรุประบบการรับรองของระบบอเมริกันที่มีการรับรองจากสมาคมวิทยาลัยและโรงเรียนภาคตะวันตก (WASC) เป็นผู้ดูแลกำกับนั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการตามกระบวนการและเกณฑ์ที่กำหนดให้ไว้ โดยเกณฑ์การรับรองจะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การบริหารงานและผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ หลักสูตรและการสอน นักเรียน การบริหารและพัฒนาทรัพยากร ส่วนกระบวนการรับรองต้องมีขั้นตอนของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาหรือการประเมินตนเอง การประเมินโดยหน่วยงานรับรอง การประกาศเผยแพร่ และการติดตามตรวจสอบ และประเมินซ้ำที่ให้สถานศึกษามีการรับประกันว่ามีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาซึ่งมีอายุการรับรองระยะเวลาสูงสุด จำนวน 6 ปี

2. ระบบการรับรองแบบอังกฤษ

สถาบันการศึกษาของสหราชอาณาจักรมีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพดีและประกันได้ว่าบรรลุซึ่งมาตรฐานที่เหมาะสมในอันที่จะทำให้คุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียนได้รับการปกป้อง และการเสริมสร้างระบบประกันคุณภาพจึงมีบทบาทที่สำคัญ และมีกระบวนการในระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาของอังกฤษ มีรูปแบบและพัฒนาการที่น่าสนใจเป็นแบบอย่างของหลายประเทศ การประกันคุณภาพของสถานศึกษาในสหราชอาณาจักรแบ่งออกได้ 2 ระบบ คือ

ระบบการประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance : QA) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในประกอบด้วย กระบวนการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานจัดการศึกษาในสหราชอาณาจักรที่อาศัยรายงานจากผู้ตรวจสอบภายนอก ผลย้อนกลับจากบุคลากรและนักเรียน รายงานจากหน่วยงานทางวิชาชีพและผลย้อนกลับจากศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต (เจ้าของหรือผู้ประกอบการ) โดยสถานศึกษาในสหราชอาณาจักรจะมีการทบทวนคุณภาพภายในทุก 6 ปี เพื่อเป็นการตรวจรับรองว่า มีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และคุณลักษณะการเรียนรู้ที่พึงมี

ระบบการประกันคุณภาพภายนอก (External Quality Assurance : QA) เมื่อโรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามเกณฑ์และมาตรฐานของสถาบันการรับรองแล้ว จะมีหน่วยงานที่เข้ามาตรวจสอบ คือ สำนักมาตรฐานการศึกษา (Office for Standard in Education : OFSTED) การตรวจสอบเป็นไปตามโปรแกรมการตรวจสอบโรงเรียนและสถานศึกษาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายด้านการศึกษาของประเทศฉบับปี ค.ศ. 1992 หน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่ตรวจสอบโรงเรียนทุกสี่ปีและจากนั้นทุกกรอบหกปี หลังจากนั้นจะเผยแพร่ให้ข้อมูลผลการตรวจสอบแก่สาธารณชน

การรับรองระบบอังกฤษมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เกณฑ์การรับรองระบบอังกฤษ ข้อกำหนดคล้ายกับเกณฑ์ของระบบอเมริกัน มีความแตกต่างกันไปดังต่อไปนี้ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : OFSTED, 2004)

1) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (หลักสูตร) มีหลักสูตรการเรียนที่สอดคล้องและเหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคนและเป็นการสนองต่อวัตถุประสงค์ โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน ทั้งนี้ต้องอยู่บนหลักการของความเคารพ

ความมั่นคง ความสม่ำเสมอ ความเป็นอิสระ และการทำงานร่วมกัน

2) มาตรฐานการศึกษา (การเรียนรู้ การสอน การประเมินผล) ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทรัพยากรที่เพียงพอที่สนับสนุนงานตามวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสำเร็จที่มุ่งหวังไว้

3) การบริหารการจัดการ ผู้บริหารเป็นผู้นำและมีอำนาจในการบริหารงานในโรงเรียน ที่จะต้องนำเอานโยบายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มาสนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้และมีการมอบอำนาจให้แก่บุคลากรในการทำงาน มีส่วนร่วมและแบ่งรับภารกิจหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ดีและแบบแผนที่ดีอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน

4) การพัฒนาในด้านจิตวิญญาณศีลธรรมสังคม และวัฒนธรรม (ทรัพยากรการเรียนรู้) ในด้านการพัฒนาการในด้านจิตวิญญาณ ศีลธรรม สังคมเป็นสิ่งสำคัญที่เน้นให้เด็กนักเรียนได้มีการประพฤติปฏิบัติที่ดีและมีวัฒนธรรมที่ดีส่งผลต่อการเรียนรู้และต่อผู้อื่น มีการอบรมเด็กให้เป็นคนดีที่มีความพร้อมที่จะก้าวสู่สังคมโลกด้วย

2.2 กระบวนการรับรองระบบอังกฤษ มีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานที่เข้าสู่ในการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : OFSTED, 2004)

1) การตรวจสอบติดตามคุณภาพ จะดำเนินการโดยสำนักงานมาตรฐานทางการศึกษา (Office for Standards in Education : OFSTED) มาตรวจสอบ ติดตามคุณภาพและการดำเนินงานของโรงเรียนว่าเป็นไปตามเกณฑ์ มีกระบวนการ ดำเนินงานในภาพรวม และมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานโดยมีการบริหารงานอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานโครงสร้างพื้นฐานด้านการเรียน และมีมาตรฐานวิชาการของโรงเรียน

2) การประเมินคุณภาพการจัดการสอนหรือการทบทวนสาระวิชา การประเมินคุณภาพการจัดการสอน (Teaching Quality Assessment) หรือทบทวนสาระวิชา (Subject Review) เป็นการตรวจประเมินคุณภาพในโรงเรียน ด้านหลักสูตรการสอน การเรียน ความก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้

3) การรับรอง การให้การรับรองโดยสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : OFSTED) มีการรับรองประกอบด้วยขั้นตอน และกระบวนการประเมินผล ดังนี้

- 3.1) ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนว่าเป็นไปตามเกณฑ์
- 3.2) ศักยภาพในการแลกเปลี่ยนข้อมูลของโรงเรียน
- 3.3) สังเกตการณ์การสอน
- 3.4) สัมภาษณ์ครู
- 3.5) วิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียน
- 3.6) พบปะผู้ปกครอง นักเรียนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ทั้งนี้มุ่งประเด็นในการควบคุมกระบวนการการดำเนินงานในรูปแบบของ “การดำเนินงานเป็นกระบวนการ (Process Approach)” เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตาม

วัตถุประสงค์ที่วางไว้ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าองค์กรหรือหน่วยงานมีการดำเนินการที่ดี เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ กระบวนการดำเนินงานนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลที่ดีและก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่สังคม ดังกล่าว คือ พื้นฐานหรือกลไกของระบบประกันคุณภาพภายใน ดังนั้นกระบวนการรับรองระบบ อังกฤษที่มีการตรวจติดตามคุณภาพ และการประเมินคุณภาพการจัดการสอนหรือทบทวนสาระวิชาการรับรองจากสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (OFSTED) ที่ให้การรับรองว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีคุณภาพมาตรฐานที่ได้วางไว้

โครงการ Education Hubs

สืบเนื่องจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกของกลุ่มอาเซียน (ASEAN : Association of South East Asian Nations) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายในการพัฒนาการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนให้เทียบเท่ามาตรฐานของนานาชาติ เพื่อเตรียมนักเรียนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในประชาคมอาเซียนและมีความพร้อมในการรองรับนักเรียนต่างชาติที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย และภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์เดียว เอกลักษณ์เดียว และประชาคมเดียว เพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจ ภายใต้การก่อตั้งนี้จะต้องยึดหลักสำคัญ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน การศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่นๆ มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบในทางภูมิศาสตร์ คือ มีที่ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของภูมิภาคส่งผลให้การติดต่อสื่อสาร การเดินทาง การค้าขาย รวมทั้งการศึกษาที่มีเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันนักเรียนต่างชาตินิยมเดินทางมาศึกษาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ให้กับประเทศอีกด้วยโดยโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้เปิดหลักสูตรนานาชาติเพื่อรองรับนักเรียนนักศึกษาต่างชาติกว่า 160 แห่ง และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทย โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้ เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา

2. ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกๆระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัคร

เข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคม

3. ส่วนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นั้น จะพัฒนาตามหลัก 3N ได้แก่ NedNet (National Education Network) โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ NEIS (National Education Information System) ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บ และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา NLC (National Learning Center) ศูนย์การเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษาที่จบจากอาชีวศึกษาจะต้องเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีทักษะการทำงานร่วมกันในประชาคมอาเซียน

นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านอาเซียนศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียนและสากลต่อไป โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบและแนวทางในการปฏิบัติด้านการศึกษาของไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ปี 2558 ที่จะถึงนี้ โดยกำหนดกรอบอาเซียนแนวทางการศึกษาไทยดังนี้

1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) ดำเนินงานภายใต้กรอบรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน กรอบประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา เสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน และการจัดตั้งสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโครงการ Education Hub School และอยู่ระหว่างดำเนินโครงการ Spirit of ASEAN (Sister/Partner School และ Buffer School) สำหรับกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วในปี 2554 คือการพัฒนาหลักสูตรและสื่อเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา มาเลเซีย-อินโดนีเซีย-ไทย การประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้บริหารระดับสูงด้านการอุดมศึกษา และการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษาอาเซียน

4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โครงการเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เกษตรนานาชาติ จัดการเรียนการสอนบริการสังคมร่วมกับนักศึกษาสิงคโปร์ โครงการแลกเปลี่ยนกับ Institute Of Technical Education Collage East, Singapore โครงการพัฒนาโรงเรียนเทคนิคลาว แลกเปลี่ยนนักศึกษาทวิภาคี ระดับ ปวส.กับบรูไนฯ โรงเรียนพระราชทานฯ วิทยาลัยกำแพงเพชร วิทยาลัยพญา ร่วมมือกับ SEAMEO SEAMOLEC ประเทศอินโดนีเซีย จัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

5. สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดโครงการสัมมนาการวิจัยการศึกษาไทย-มาเลเซีย บรรยายทางวิชาการเรื่องความตระหนักเรื่องการค้าสู่อาเซียน บรรยายเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและคนด้อยโอกาสให้กับผู้แทนมาเลเซีย โครงการพัฒนานโยบายการศึกษาสู่อาเซียน : กรณีศึกษาไทย-ลาว-เวียดนาม โครงการความร่วมมือไทย-ลาว โครงการความร่วมมือไทย-เวียดนาม

6. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ประเทศเพื่อนบ้าน อบรมเทคนิคการจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อมูล ส่งเสริมความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนในศูนย์วิทยาศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้าน

7. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องอาเซียนแก่บุคลากร ใน สช. และโรงเรียนเอกชน สนับสนุนโรงเรียนเข้าแข่งขันกีฬาประถมศึกษาอาเซียนครั้งที่ 3 ที่ประเทศอินโดนีเซีย โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมศึกษาปี 2552 กับสิงคโปร์ ร่วมสัมมนาวิชาการและนิทรรศการการศึกษาไทยที่ประเทศเวียดนาม

8. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา คุรุสภาได้เข้าร่วมเป็นภาคีองค์กรสมาชิกสภาครูอาเซียน โดยร่วมกับองค์กรครูในกลุ่มประเทศอาเซียน 5 ประเทศได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ก่อตั้งขึ้นในปี 2521 ปัจจุบันมีภาคีสมาชิก 23 องค์กรจาก 9 ประเทศ

9. เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-ASEAN University Network) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายในอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ เช่น เคมี คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ

สำหรับประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาในระดับภูมิภาคอาเซียนนั้น รัฐบาลมีนโยบายในการดำเนินการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (Education Hub) ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีงบประมาณให้กับโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 จำนวน 538 ล้านบาท งบประมาณจำนวนนี้ได้นำมาปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนให้เป็นมาตรฐานสากล โดยงบประมาณดังกล่าวจะเน้นการพัฒนาครูและบุคลากร การปรับปรุงหลักสูตรการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบได้กับมาตรฐานสากล เพราะฉะนั้นการจะทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ชาวต่างประเทศเลือกมาเรียนเป็นอันดับแรกของภูมิภาคเพราะคุณภาพการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาพัฒนาในระยะยาว

จากเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวอีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีนโยบายในการดำเนินงานโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมอบหมายให้สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการโครงการดังกล่าว

สำหรับการสร้างศูนย์กลางการศึกษาในอาเซียน ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการดึงนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านให้เข้ามาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ตามชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งเชิญชวนชาวต่างชาติให้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ตามจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมาก โดยให้จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่มีมาตรฐานระดับนานาชาติ โดยมีโรงเรียน 14 แห่ง ได้รับงบประมาณสนับสนุนให้ไปพัฒนาให้มีมาตรฐานระดับนานาชาติ สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่างชาติที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย โรงเรียนที่จัดห้องเรียนพิเศษในโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นโรงเรียนนำร่อง จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพฯ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร จังหวัดชลบุรี โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต โรงเรียนปทุม

เทพพิทยาคาร จังหวัดหนองคาย โรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย มุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
โรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย สตุล จังหวัดสตุล โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร จังหวัดระนอง โรงเรียนแม่
สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย โรงเรียนประสาทพิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียนกันทร
ลักษณะวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชา
สรรค์ จังหวัดสงขลา และโรงเรียนสรรพวิทยาคม จังหวัดตาก

ในการบริหารโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กระจายอำนาจให้แต่ละโรงเรียนสามารถเลือกรูปแบบของหลักสูตร กำหนดแผนการรับนักเรียน และจ้างบุคลากรประจำโครงการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนตามแผนปฏิบัติการที่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

การเลือกรูปแบบการจัดหลักสูตรของโรงเรียนทั้ง 14 โรงเรียน แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ โปรรแกรมนานาชาติ โปรรแกรมพหุภาษา และโปรรแกรมวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สองภาษา และสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการนี้คือ หลักสูตร ซึ่งรวมถึงการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นที่ยอมรับและเป็นจุดขายในการประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่โรงเรียนแต่ละแห่งพัฒนาขึ้นจะเป็นแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based) ดังนั้น ความสำเร็จของการบริหารหลักสูตรจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนแต่ละแห่งเป็นหลัก นอกจากนี้ต้องถือว่านโยบายการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน โดยการพัฒนาศูนย์กลางศึกษานานาชาติและใช้ควบคู่ไปกับหลักสูตรปกติของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเรื่องใหม่ (Innovation) สำหรับโรงเรียน แม้ว่ามีบางโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการบางโรงเรียนมีประสบการณ์ในการเปิดสอนหลักสูตรสองภาษา หรือ English Program มาก่อนก็ตาม การพัฒนาและนำหลักสูตรดังกล่าวมาใช้ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนได้เช่นเดียวกัน (ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และคณะ, 2555)

แนวคิดในการจัดการศึกษาแบบนานาชาติ

ความเป็นนานาชาติ คือความได้เปรียบทางโอกาส สิ่งแรกที่ต้องศึกษาคือ กาทำความเข้าใจ รู้เขารู้เรา ต่อไปสังคม ธุรกิจ สถานประกอบการและวิถีชีวิตจะอยู่บนพหุวัฒนธรรม ดังนั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยจึงต้องเสริมความเป็นนานาชาติและความเป็นไทยควบคู่กันไป สิ่งที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมดังกล่าว ได้แก่

1. คุณภาพของหลักสูตร กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับจากนานาชาติ
2. คุณภาพของบุคลากรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีพื้นฐานวิชาการ เทคโนโลยี และการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานนานาชาติ
3. คุณภาพของการบริหารจัดการซึ่งถูกยึดโยงกับนโยบาย กฎระเบียบ ทรัพยากรที่มีและการสนับสนุนของชุมชนสิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องมีส่วนในการสนับสนุนมากกว่าการเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อน

4. คุณภาพผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะชีวิตเข้าใจความแตกต่างของวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งมีคุณลักษณะของพลโลกที่ดี

ประการสำคัญ คือสำนึกความเป็นเจ้าบ้านที่ดีการที่ประเทศไทยจะกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาอย่างหมายถึงว่าประชาชนชาวไทยจะต้องเป็นชาวบ้านที่คอยดูแลและเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนผู้สอนจากนานาประเทศในอาเซียนให้สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ผู้เรียนด้วยกันซึ่งจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สร้างความเข้มแข็งให้กับประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดี แม้จะยังไม่เห็นภาพที่ชัดเจนของการเป็นศูนย์กลางการศึกษาอาเซียนของประเทศไทย

รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานนานาชาติ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานนานาชาติจะต้องเสริมสร้างความเป็นนานาชาติและความเป็นไทยควบคู่กันไป

2. ความต้องการการศึกษาขั้นพื้นฐานนานาชาติในอนาคตจะเพิ่มขึ้นเพราะผู้ประกอบการต้องการให้บุตรหลานมีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศ

3. โรงเรียนนานาชาติที่ใช้หลักสูตรต่างประเทศมีแนวโน้มลดลง แต่หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการที่สอนเป็นภาษาอังกฤษจะเพิ่มขึ้น

4. การศึกษาขั้นพื้นฐานนานาชาติมีแนวโน้มเน้นคุณภาพ การคิดเป็น ทำเป็น ความคิดสร้างสรรค์ เน้นการพัฒนาทักษะทางด้านภาษา คอมพิวเตอร์ และการเรียนรู้ ความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม

5. มุ่งให้ผู้เรียนมีความเป็นสากล และเป็นพลเมืองโลก

6. เป็นหลักสูตรที่ทันสมัย มีการยอมรับจากนานาประเทศ เน้นความเป็นสากล เน้นการเรียนการสอนให้เด็กเป็นศูนย์กลาง

7. มีหลากหลายเชื้อชาติและสัญชาติ

8. ผู้สอนควรค้นคว้าวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น

9. ส่วนใหญ่ภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ

10. เป็นสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์และมีมาตรฐาน มีระบบให้ใช้ได้ง่าย

11. ควรมีกรรมการของโรงเรียนร่วมกันสร้างเกณฑ์คัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนโดยทำเป็นเกณฑ์กลางที่ชัดเจนของโรงเรียน

12. ประเมินตามสภาพความเป็นจริง ประเมินหลายแบบ ให้เด็กทำงาน การสังเกต วัตจากผลงานของเด็ก วัตโดยไม่เอาเด็กไปเทียบกับคนอื่น วัตเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน วัตเพื่อให้เด็กปรับปรุงตนเอง มีแฟ้มสะสมงานซึ่งเด็กประเมินงานเองได้

13. เป็นการวัดซึ่งเน้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้จัดหลักสูตร ผู้สอน พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และตัวเด็กก็มีส่วนร่วม

14. เป็นระบบ 12 ปี

15. ควรมีการโอนหน่วยกิตระหว่างระบบ/ประเทศ

16. ระบบการศึกษามีการขยายตัวมากขึ้นมีหลายรูปแบบมากขึ้น

17. มีความอิสระในการบริหารงบประมาณ โดยการยกเลิกการควบคุมการกำหนดค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นๆ

18. การดำเนินการดังกล่าวงบประมาณหลักได้จากค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นๆ รัฐควรให้การสนับสนุน เช่น เงินยืมดอกเบี้ยต่ำ ทุ้ระยะยาว ยกเว้นภาษี อุปกรณ์ ค่าคนเข้าเมือง ค่าวีซ่า (เป็นต้น)

19. บุคลากรต้องพัฒนาอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะกระทบคุณภาพทางวิชาการ

20. ผู้บริหารควรส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครูอย่างเสมอภาค

21. มีอิสระในการบริหารบุคลากรตั้งแต่การคัดเลือกครู การพิจารณาความดีความชอบ การลงโทษ การเลิกจ้าง

22. จัดอาคารสถานที่ให้เหมาะกับสถานศึกษา และสถานการณ์ นักเรียนไม่จำเป็นต้องนั่งเรียนในห้องเรียนอย่างเดียว

23. อาคารที่เป็นมาตรฐานนานาชาติ จะต้องเป็นอาคารที่มีความปลอดภัยสอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้

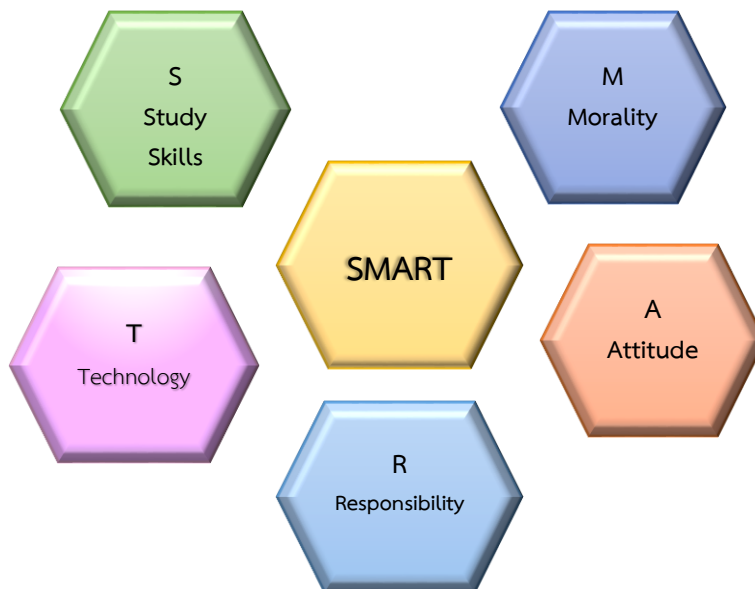
24. คุณภาพของนักเรียนจะสูงขึ้น เด็กมีการเรียนรู้ที่ทันสมัย กล้าแสดงออก เรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ มากขึ้น มีทักษะหลากหลาย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมต่างประเทศได้

25. เน้นคุณภาพที่เป็นนานาชาติจริง สามารถเรียนต่อทั้งในและต่างประเทศ เรียนจบแล้วมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับนานาชาติ มาตรฐานเท่ากับต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักถึงการจัดการศึกษาเพื่อให้มีมาตรฐานเทียบเคียงนานาชาติ เมื่อกล่าวถึงคำว่า “มาตรฐานการศึกษา” หรือที่ภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Education Standard” นั้นไม่ใช่เรื่องใหม่และเก่าเกินไป ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานโปรแกรม นานาชาติในประเทศไทยจึงต้องอาศัยการพิจารณาในตัวขอขอบข่าย (Scope) และลำดับของความสำคัญ (Sequence) ของด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันได้แก่ การสร้างนโยบาย กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ แนวทางการบริหารจัดการ คุณภาพผู้บริหาร หลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล คุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู แต่ขณะเดียวกันก็อย่าหลงลืมความเป็นสากล (International) คือ “การสร้างภาคีเครือข่าย” ทั้งระดับสถานศึกษา ได้แก่ ภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ภาคีเครือข่ายการพัฒนาครู ภาคีเครือข่ายการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย)

กรอบแนวคิดคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการ Education Hub

กรอบแนวคิดคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการ Education Hub ที่มีคุณภาพตามความคาดหวังของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

ภาพที่ 2.3 คุณลักษณะของนักเรียนในโครงการ Education Hub

หลักในการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการ Education Hub

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมนักเรียนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมี 14 โรงเรียนนำร่อง โดยมีนโยบายขยายโครงการ และเปิดโอกาสให้โรงเรียนที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการ จึงมีการกำหนดคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการ Education Hub จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) Study Skills 2) Morality 3) Attitude 4) Responsibility และ 5) Technology โดยใช้คำย่อว่า SMART ซึ่งในการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการ Education Hub จะต้องมีความพึงพอใจความสำเร็จตามคุณลักษณะของ SMART ดังต่อไปนี้

- S : Study Skills** ประกอบด้วย คุณลักษณะของนักเรียน 6 ด้าน ดังนี้
- ด้านที่ 1 ความสามารถในการสร้างและพัฒนานวัตกรรม (Innovation)
 - ด้านที่ 2 ความสามารถในการสื่อสาร (Communication)
 - ด้านที่ 3 ทักษะการแสวงหาความรู้ (Enquiry)
 - ด้านที่ 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
 - ด้านที่ 5 ความยืดหยุ่น (Resilience)
 - ด้านที่ 6 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Autonomous Learning)
- M : Morality** ประกอบด้วย คุณลักษณะของนักเรียน 4 ด้าน ดังนี้
- ด้านที่ 1 การให้เกียรติ (Respect)
 - ด้านที่ 2 ความกตัญญู (Gratitude)
 - ด้านที่ 3 ความมีระเบียบวินัย (Discipline)
 - ด้านที่ 4 ความจงรักภักดี (Loyalty)

A : Attitude ประกอบด้วยคุณลักษณะของนักเรียน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การคิดในแง่บวก (Positive Thinking)

ด้านที่ 2 การมีจิตสาธารณะ (Service – Mindedness)

ด้านที่ 3 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียน (ASEAN Awareness)

ด้านที่ 4 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองโลก (Global Awareness)

R : Responsibility ประกอบด้วย คุณลักษณะของนักเรียน 2 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความร่วมมือ (Cooperation)

ด้านที่ 2 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง (Accountability)

T : Technology ประกอบด้วยคุณลักษณะของนักเรียน 2 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การใช้เทคโนโลยี (Using Technology Creatively)

ด้านที่ 2 การพัฒนาเทคโนโลยี (Development in Technology)

หลักเกณฑ์การกำหนดตัวบ่งชี้

คุณลักษณะ (Characteristics) หมายถึง คุณสมบัติของผู้เรียนที่ชี้ให้เห็นความดีความงามซึ่งมุ่งให้เกิดกับผู้เรียนในโครงการ Education Hub เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่ดี พลเมืองที่ดี และพลโลกที่ดี

ทักษะการเรียนรู้ (Study Skills) หมายถึง ความสามารถ การกระทำ หรือพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกให้เห็นถึงความคล่องแคล่ว ชำนาญ และถูกต้องในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ คิดสร้างสรรค์ กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างสมเหตุสมผล มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลและจัดทำนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนางานได้ มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการปรับตัว มีความยืดหยุ่นต่อเหตุการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมต่างชาติได้

คุณธรรม (Morality) หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกให้เห็นถึงการคิดดี ทำดี ภายในกรอบแนวคิดของสังคมที่เป็นที่ยอมรับของสากล อันได้แก่ การเคารพและให้เกียรติต่อตนเองและผู้อื่น มีความกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ มีวินัยในตนเอง และสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง มุมมองหรือแนวคิดด้านบวกของผู้เรียนที่มีต่อตนเอง ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อมและประเทศชาติ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ รวมทั้งเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงความตั้งใจที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามแผนงานที่กำหนด เคารพสิทธิและหน้าที่อันพึงมีทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

การรู้เรื่องด้านเทคโนโลยี (Technology) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการเลือกและการใช้เทคโนโลยีในสถานการณ์จริง เพื่อการแก้ปัญหาและการนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี

วิจารณ์ญาณและมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างเทคโนโลยีและสารสนเทศ (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

หลักสูตรและโปรแกรมที่เปิดสอน

การจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของห้องเรียนพิเศษโรงเรียนในโครงการ Education Hub มีรูปแบบ (Model) 3 รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 โปรแกรมนานาชาติ (International Program : IP) มี 2 หลักสูตร

1. หลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการกับหลักสูตรนานาชาติมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์
2. หลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการกับหลักสูตรของรัฐ South Australia

รูปแบบที่ 2 โปรแกรมพหุภาษา (Multilingual Program : MP)

ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เรียนภาษาอาเซียนอย่างน้อย 2 ภาษา มีหลักสูตรอาเซียนศึกษา เทคโนโลยี โรงเรียนคู่สัญญาในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างน้อย 2 ประเทศ และโรงเรียนในกลุ่มประเทศตะวันตก อย่างน้อย 1 ประเทศ

รูปแบบที่ 3 โปรแกรมวิทย์ – คณิต สองภาษา (Science – Mathematics Bilingual Program : SMBP) หลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการกับหลักสูตรวิทยาศาสตร์ภาค

การจัดการเรียนการสอนมีลักษณะโดยรวมดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน
 2. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เน้นที่ Student productivity เช่น Learning by doing, Problem solving, Critical thinking, Creative thinking, Project – based, Student centered, Research project เป็นต้น
 3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงตามคุณลักษณะของผู้เรียนในโครงการ Education Hub
 4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาต้องเอื้อต่อนักเรียนที่จะไปศึกษาต่อในต่างประเทศ เช่น ต้องจัดวิชาพื้นฐานให้กับนักเรียนให้จบตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5
 5. การวัดผลประเมินผลต้องใช้วิธี ทั้งวิธี Written tests กับ Student productivity
- นักเรียนโครงการ Education Hub ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปกติและหลักสูตรนานาชาติทุกมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและมหาวิทยาลัยต่างประเทศตามความถนัดและความสนใจ (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์ของโรงเรียนพิเศษโครงการ Education Hub

โปรแกรมนานาชาติ

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โปรแกรมนานาชาติของโรงเรียนในโครงการ Education Hub นั้นได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโปรแกรมนานาชาติที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโปรแกรมนานาชาติ สรุปได้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เป็นหลักสูตรโปรแกรมนานาชาติ ที่ใช้หลักสูตรของต่างประเทศ

รูปแบบที่ 2 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากหลักสูตรของต่างประเทศโดยมีการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

รูปแบบที่ 3 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการปรับให้มีความเป็นสากล และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

ดังนั้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโปรแกรมนานาชาติประกอบไปด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตร โปรแกรมนานาชาติ ที่ได้มีการพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยปรับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและบริบทของโรงเรียน รวมทั้งความต้องการของผู้เรียน (รูปแบบที่ 1) มีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา บริบทของโรงเรียน เพื่อมุ่งเน้นความเป็นไทยและความเป็นสากล โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานนานาชาติ

1.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โปรแกรมนานาชาติ โดยพิจารณากำหนดโครงสร้างหลักสูตร โปรแกรมนานาชาติ ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่มีความสอดคล้องกับผู้เรียนและมีความเป็นสากล โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะที่สำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน/ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดประเมินผลและเกณฑ์การจบหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมที่มีความเป็นนานาชาติและทบทวนปรับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยและออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นนานาชาติเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

1.3 นำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา โปรแกรมนานาชาติ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนพิจารณาให้ความเห็น/ข้อเสนอแนะ

1.4 นำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา โปรแกรมนานาชาติ ให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับการพิจารณาอนุมัติใช้หลักสูตรสถานศึกษา โปรแกรมนานาชาติที่อิงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รูปแบบที่ 3) ได้แก่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเป็นผู้พิจารณาอนุมัติให้ใช้หลักสูตร

2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโปรแกรมนานาชาติ โดยใช้หลักสูตรของต่างประเทศ (รูปแบบที่ 1) และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โปรแกรมนานาชาติ ที่มีการพัฒนามาจากหลักสูตรต่างประเทศ โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและบริบทของโรงเรียน รวมทั้งความต้องการของผู้เรียน (รูปแบบที่ 2) มีกระบวนการขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร โปรแกรมนานาชาติ เช่นเดียวกับ รูปแบบที่ 3

สำหรับการพิจารณาอนุมัติใช้หลักสูตรสถานศึกษา ที่นำหลักสูตรต่างประเทศมาใช้ (รูปแบบที่ 1) และหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาจากหลักสูตรต่างประเทศ โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน (รูปแบบที่ 2) โรงเรียนจะต้องนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งรูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้อนุมัติใช้หลักสูตรดังกล่าว และเมื่อกระทรวง ศึกษาธิการ ได้อนุมัติใช้หลักสูตรแล้ว โรงเรียนจะต้องดำเนินการเทียบวุฒิการศึกษาของหลักสูตรที่ได้อนุมัติการใช้แล้วกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโปรแกรมนานาชาติ ของโรงเรียน

ในโครงการ Education Hub สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรนานาชาติของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่พิจารณาและให้ความเห็นในหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศที่โรงเรียนในโครงการ Education Hub ได้นำมาพัฒนารายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นมาใหม่ ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียนโดยคณะกรรมการฯ ชุดนี้ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวทางในการพิจารณาหลักสูตร โปรแกรมนานาชาติ และองค์ประกอบสำคัญของการพิจารณาหลักสูตร โปรแกรมนานาชาติ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. พิจารณาให้ความเห็นในหลักสูตร โปรแกรมนานาชาติ และแจ้งผลการพิจารณาต่อสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รับผิดชอบโครงการนี้ เพื่อดำเนินการต่อไป

โปรแกรมพหุภาษา (Multilingual Program)

การบริหารจัดการหลักสูตรโปรแกรมพหุภาษา เป็นหลักสูตรสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับหลักการ จุดหมาย คุณภาพผู้เรียน สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐาน ตัวชี้วัด โครงสร้างรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผลประเมินผล เกณฑ์การจบหลักสูตร

2. ศึกษาวิสัยทัศน์ ASEAN และคุณลักษณะประชาคมอาเซียน

3. ศึกษาสภาพสังคมอาเซียน สังคมโลก และการเปลี่ยนแปลงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า

4. ศึกษาหลักสูตร การบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลของโรงเรียนในประเทศกลุ่มอาเซียน

5. ศึกษาพหุวัฒนธรรมของประเทศกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ และกลุ่มอาเซียน +3 กลุ่มอาเซียน +6

6. ศึกษาหลักสูตรและลักษณะของโรงเรียนในโครงการมาตรฐานสากล

7. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และบริบท ของโรงเรียนในประเทศไทยเพื่อเชื่อมโยง มุ่งเน้นความเป็นไทยสู่อาเซียนและความเป็นสากล

โปรแกรมวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ สองภาษา (Science and Mathematics Bilingual)

การบริหารจัดการหลักสูตรโปรแกรมวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ สองภาษา เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถพิเศษทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และพัฒนาด้านภาษาด้วย เป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียนโครงการโปรแกรมวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ สองภาษา มุ่งหวังการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์โดยใช้ภาษาอังกฤษและจัดการสอนทุกรายวิชาเป็นภาษาอังกฤษยกเว้นวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์และพุทธศาสนา ทั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการพัฒนาการใช้ภาษาทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน ภาษา IT โดยเปิดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรืออาจเป็นกิจกรรมชุมนุมได้แก่ ภาษาจีน ภาษาพม่า ภาษาเวียดนาม ภาษาลาว ภาษาเขมรและภาษาอื่นๆ หลักสูตรจะเป็น

ภาษาอังกฤษที่มีคณะอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาให้ความช่วยเหลือและรับรองครูผู้สอนส่วนใหญ่ เป็นครูชาวต่างชาติและอาจมีครูไทยเป็นผู้สอนร่วมบ้าง โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ในโปรแกรมวิทย – คณิต สองภาษา คือการเน้นการเรียนรู้วิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นภาษาอังกฤษเพื่อการแข่งขันในเวทีโลก
2. การจัดการเรียนการสอน เน้นการใช้สื่อที่เป็นภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน ภาษาต่างประเทศอื่นๆ และเทคโนโลยี โดยกานนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน
3. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการพัฒนาสู่ห้องเรียน คุณภาพตลอดจนเน้นการวิจัยเป็นฐานของการพัฒนาการเรียนการสอน
4. การจัดการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น และใช้ศูนย์อัจฉริยภาพ (Resource Center) เป็นแหล่งเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก
5. การจัดการเรียนรู้ เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษในทุก รายวิชา ยกเว้น ภาษาไทย พระพุทธศาสนา และประวัติศาสตร์

จากแนวทางการพัฒนาโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียน การสอนให้มีมาตรฐานในระดับสากลเพื่อรองรับทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติ โดยวิเคราะห์ บริบทและความต้องการของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่ และจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับรูปแบบเพื่อสร้าง คุณลักษณะสำคัญให้นักเรียนเป็นพลโลกที่ดีและมีคุณภาพ นับเป็นบทบาทเชิงรุกด้านต่างประเทศของ กระทรวงศึกษาธิการอีกก้าวหนึ่ง โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์และขยายความร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยในภูมิภาค ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ สมาชิกอาเซียนเพื่อสร้างประชาคมอาเซียนให้มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พูนทรัพย์ นาคานาค และคณะ (2552) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย พบว่าในด้านปัญหาบุคลากรพบปัญหา 1) การย้ายเข้าย้ายออกของบุคลากรยังมีอัตราสูงอยู่ 2) ยังมีครูชาวต่างชาติอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ มีใบประกอบวิชาชีพครู 3) ในโรงเรียนนานาชาติยังขาดครูที่มีคุณภาพในการสอนภาษาและ วัฒนธรรมไทย ปัญหาด้านหลักสูตรพบว่ายังมีนักเรียนย้ายสถานที่เรียนโดยหลักสูตรที่ย้ายไปไม่ความ แตกต่างจากหลักสูตรเดิมซึ่งยังคงเป็นปัญหา ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ขาดสื่ออุปกรณ์ที่มี คุณภาพในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมไทย ปัญหาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนพบว่ายังมี ครูชาวต่างชาติบางคนยังไม่มีเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สำหรับในด้านความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติพบว่า มีความต้องการ เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่จะทำให้ครูได้มีสิทธิ์ในการขอใบประกอบวิชาชีพครูและการเข้ารับ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูในด้านเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การ

วัดผลและการประเมินผลทางการศึกษา และการทำวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งต้องการได้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจคนเข้าเมืองมีความยืดหยุ่นในเรื่องของการขออนุญาตในการทำงานของชาวต่างประเทศ

ธงชัย สัญญาอริยาภรณ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรกายภาพภายในโรงเรียนนานาชาติในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ เก็บข้อมูลจากสถานที่จริง ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา 6 โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีอาคารสูง และอาคารรวมโดยมีความสูงของอาคารตั้งแต่ 1 – 6 ชั้น และมีระบบประกอบอาคาร ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบแสงสว่าง ระบบสื่อสาร ระบบประปา สุขาภิบาล และลิฟท์ การบริหารทรัพยากรกายภาพ พบว่า มี 2 ลักษณะ คือ แบบที่มีหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบ และแบบที่ไม่มีหน่วยงานเฉพาะใช้ระบบบริหารเข้าสู่หน่วยกลาง ในด้านนโยบายพบว่า โรงเรียนที่มีนโยบายที่ไม่ชัดเจนจะใช้วิธีปฏิบัติงานเชิงรับ ใช้วิธีการซ่อมแซมมากกว่าการบำรุงรักษา ส่วนในโรงเรียนที่มีนโยบายด้านอาคารสถานที่ที่ชัดเจนจะมีการดำเนินการและแผนการบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ ในด้านโครงสร้างการดำเนินการอาศัยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของโรงเรียนดำเนินการเอง และการจ้างบริษัทภายนอกคือ เป็นระบบผสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ การจ้างบริษัทภายนอกดำเนินการทั้งหมด ความแตกต่างของรูปแบบการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่เกี่ยวข้องกับอัตราค่าเล่าเรียน ลักษณะกายภาพ และนโยบายของโรงเรียน

พิพัฒน์ เจริญวาระ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนพระหฤทัย เชียงใหม่ พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษสำหรับช่วงชั้นที่ 2 ด้านบริบทของหลักสูตรที่ทำการประเมิน ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และโครงสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมและผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ด้านปัจจัยเบื้องต้นซึ่งทำการประเมินเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แผนการจัดการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ในแต่ละรายวิชา ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินหลักสูตร อีกทั้งประเมินด้านครูผู้สอน และความพึงพอใจของผู้ปกครองตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนของผู้ปกครองพบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมและผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำการประเมินเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและการบริหารการจัดการหลักสูตร พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้และส่วนการบริหารหลักสูตรพบว่าการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีประเมินที่กำหนดไว้และส่วนการบริหารหลักสูตรพบว่าการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีการประชุมทุกเดือน มีการนำนโยบายของคณะกรรมการมาปฏิบัติซึ่งถือว่ามีเหมาะสมเช่นกัน ด้านผลผลิต ซึ่งทำการประเมินเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าด้านผลผลิตมีความเหมาะสมและผ่านเกณฑ์การประเมิน สำหรับผลการเรียนของนักเรียนในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตลอดจนมีผลการเรียนที่ไม่แตกต่างกับนักเรียนปกติ

ยกเว้นมีผลการเรียนที่ดีกว่าในวิชาภาษาอังกฤษ โดยมีข้อเสนอแนะด้านบริบทของหลักสูตร ควรเตรียมการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 ในรายวิชาภาษาไทย ด้านปัจจัยเบื้องต้น ในแผนการสอนควรระบุมาตรฐานการเรียนรู้ให้ชัดเจน รวมถึงบอกวิธีการวัดผลในรายวิชาวิทยาศาสตร์รวมถึงสุขศึกษาและพลศึกษา ครูควรมีความเป็นมืออาชีพ มีความเสียสละ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูควรสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ให้มาก ตลอดจนครูไทยควรใช้ภาษาอังกฤษกับนักเรียนให้มากกว่าเดิม ส่วนการวัดผลและประเมินผล ควรรักษามาตรฐานของข้อสอบไม่ให้แตกต่างกันมากในแต่ละปี ด้านผลผลิต นักเรียนควรมีการนำเอาวัฒนธรรมที่ดีงามของต่างชาติมาปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย ครูมีความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษและปลูกฝังให้เป็นนักคิดที่ดี

อุทุมพร ชื่นวิญญา (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนโยธินบูรณะ ผลการวิจัยพบว่า ด้านโครงสร้างหลักสูตรและจำนวนหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก เนื้อหาหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ครูผู้สอนมีคุณวุฒิตรงตามวิชาที่สอนอยู่ในระดับมาก นักเรียนได้รับคัดเลือกมีความพร้อมทางภาษาอังกฤษในระดับมาก หลักสูตรสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในระดับมาก ยกเว้นความหลากหลายของวิชาเลือกอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมกับรายวิชา สอดคล้องกับหลักสูตรในระดับปานกลาง มีการจัดการสอนเสริมนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ และช่วงเวลาการสอนเสริมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการนิเทศ ครูผู้สอนมีการนัดหมายก่อน และผลการนิเทศสามารถนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก การจัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของครูอยู่ในระดับมาก และสนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์ในระดับปานกลาง ด้านผลผลิต ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสามารถ ในการใช้ภาษาอังกฤษมีความสามารถอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการสื่อสารให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์มีความสามารถในระดับปานกลาง

ทักษ์ อุตมรัตน์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนสองภาษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านบริบทโครงการ คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการ เห็นว่าการดำเนินโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้าในการดำเนินโครงการพบว่า คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการเห็นว่า คณะกรรมการบริหารโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี มีเจตคติที่ดี และมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรมากที่สุด ครูผู้สอน ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการ วิธีการ มีความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ และนักเรียนมีความเหมาะสมมาก ผู้ปกครองมีความพร้อมด้านฐานะมากงบประมาณอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย สื่อวัสดุอุปกรณ์ มีความพอเพียงทันสมัยมากที่สุด ด้านกระบวนการในการดำเนินโครงการพบว่า คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการเห็นว่า การบริหารจัดการในภาพรวมมีประสิทธิภาพมาก การจัดการเรียนการสอน คำนึงถึงความสามารถพื้นฐานและความพร้อมความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากที่สุด ด้านผลผลิตในการดำเนินโครงการ พบว่า คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการ เห็นว่าความสามารถ และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และการใช้

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันมีมาก ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการนี้และในด้านพัฒนาการของนักเรียนมากที่สุด ปัญหาและอุปสรรค พบว่า คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคได้แก่ การขาดแคลนครูผู้สอนชาวต่างชาติ งบประมาณมีให้น้อย การคัดเลือกนักเรียนที่เข้ามาเรียนมีความรู้และทักษะต่างกัน ครูผู้สอนชาวต่างประเทศสอนไม่ตรงกับสาขาที่จบมา และมีการปรับเปลี่ยนบ่อย สอนไม่เน้นเนื้อหา เน้นแต่กระบวนการสอน ตลอดจนหนังสือและคู่มือครูไม่พร้อม

วารุณี โกศลจิตร (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาประสิทธิผลของโครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษขนาดเล็กในจังหวัดนครราชสีมา ที่ศึกษาประสิทธิผลใน 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาภาษาของนักเรียนโดยทั่วไป ความคุ้มค่าและการจัดการ โดยดูจากการวัดพัฒนาภาษาของนักเรียน ทศนคติและแรงจูงใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ประสิทธิภาพของโครงการจากความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งความคิดเห็นและความคาดหวังของบุคคลเหล่านี้ที่มีต่อโครงการ ผลการวิจัยพบว่า โครงการมีประสิทธิภาพในการช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นักเรียนมีทศนคติและแรงจูงใจในระดับสูง และโครงการมีประสิทธิภาพในด้านความคุ้มค่าและการจัดการสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องในระดับสูง

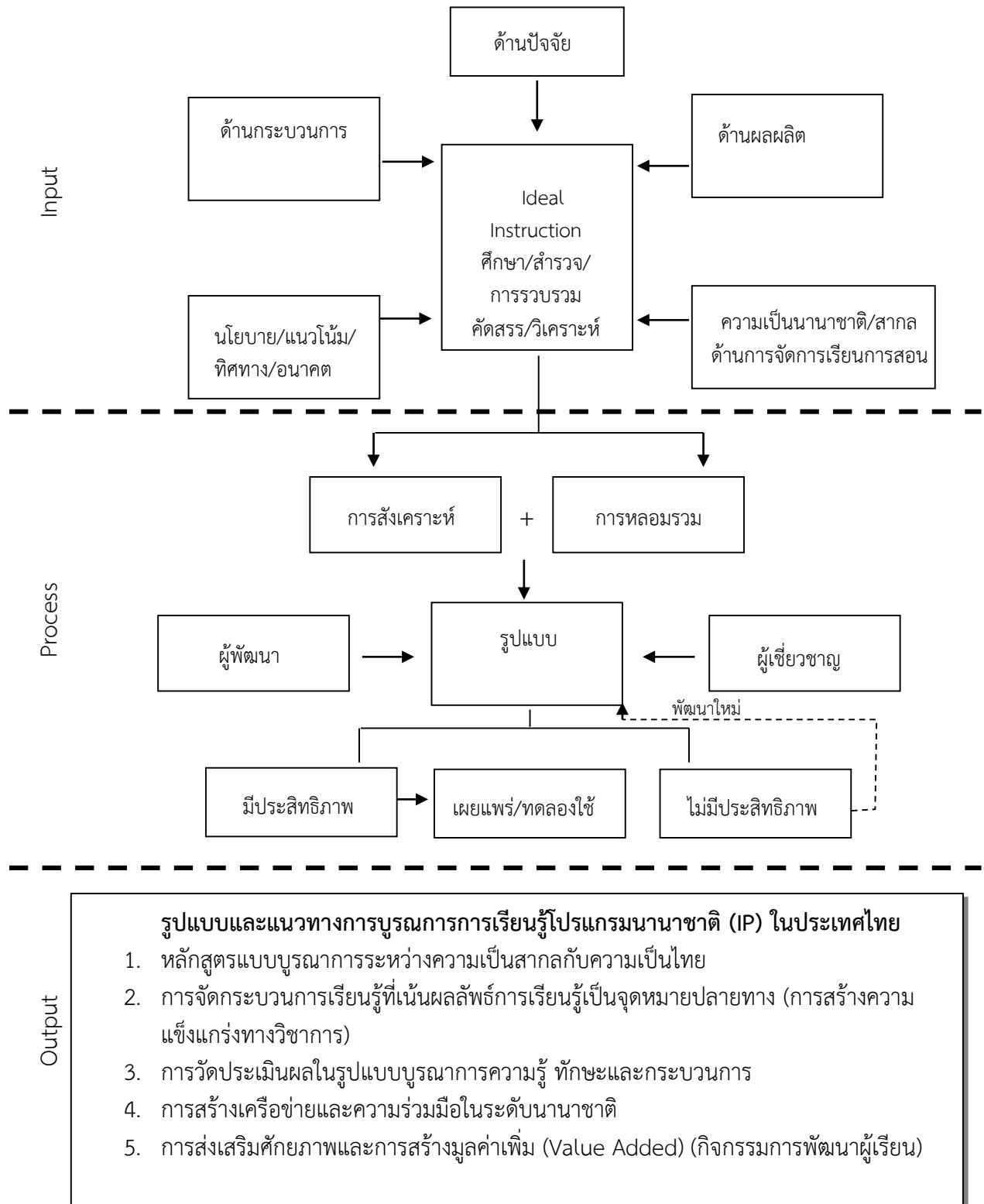
ธอริน (Thorin, 1989) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อการประกันการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายขนาดเล็กในชนบทแหลมมิชิแกนตอนบน การศึกษาเพื่อตรวจสอบปัจจัยที่สนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจำนวนสิบสี่แห่งซึ่งมีอัตราการเข้าเรียนเกือบเท่ากัน จำนวนเจ็ดโรงเรียนได้รับการรับประกันคุณภาพจากมหาวิทยาลัยมิชิแกน และอีกเจ็ดโรงเรียนไม่มีการรับประกันคุณภาพ เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่มโรงเรียนก็พบว่า (ก) แม้ทั้งสองกลุ่มโรงเรียนจะอยู่ทั้งในท้องที่ มั่งคั่งและยากจน การเงินของทั้งสองกลุ่มมีลักษณะคล้ายกัน มีการเรียนการสอนที่คล้ายกัน (ข) ทำที่ของกลุ่มผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนมีผลต่อระดับของโรงเรียน กลุ่มที่ได้รับการประกันคุณภาพเห็นว่าการประกันคุณภาพมีความสำคัญต่อระดับชื่อเสียงของโรงเรียน คณะกลุ่มไม่ได้รับการประกันเห็นว่าการประกันคุณภาพจะเป็นผลดีต่อบางกลุ่มเท่านั้น (ค) หลักการประกันคุณภาพมีความสำคัญต่อโรงเรียนทั้งสิบสี่แห่ง (ง) โรงเรียนที่ได้รับการประกันคุณภาพมีความหลากหลายในโปรแกรมการเรียนมากกว่า มีห้องสมุดที่ดีกว่า พร้อมเจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติมากกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้รับการประกันคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการประกันคุณภาพเกรงว่าโรงเรียนจะสูญเสียการประกันนี้ไป ขณะที่โรงเรียนที่ไม่ได้รับการประกันคุณภาพมองไม่เห็นหรือไม่เลือกใช้กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรมการสอนของโรงเรียน

เคลเดอรอน (Calderon, 1989, p.2512 – A) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของครูที่สอนดีเยี่ยมในทรศนะของนักเรียน เพื่อนครูและผู้บริหารโรงเรียนในเขตวิทยาลัยชุมชนลอสแอนเจลิส (Los Angeles Community College) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะสำรวจความคิดเห็น โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกจากประชากรในเขตวิทยาลัยชุมชนลอสแอนเจลิส ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนครู และผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ดีของครู 3 ลักษณะ คือ 1. ลักษณะการสอนที่ดี 2. ลักษณะเกี่ยวกับบุคลิกที่ดี 3. ลักษณะเกี่ยวกับอาชีพครู

ไวท์ (White, 1989, p 2537 – A) ได้ศึกษาพื้นฐานและคุณลักษณะของครูที่มีความมุ่งมั่นในการสอนในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาจากครูใหญ่จำนวนร้อยละ 43 และจากร้อยละ 69 ของโรงเรียนที่ร่วมโครงการ และศึกษาจากครูจำนวนร้อยละ 44 ของครูที่ร่วมโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรฐานและคุณลักษณะของครูผู้สอน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าคุณลักษณะที่เป็นมาตรฐานของครูมี 5 ลักษณะ คือ 1. มีความมั่นใจสูง 2. มีความรู้ดี 3. มีประสบการณ์และมีทักษะความชำนาญ 4. มีทัศนคติที่ดี 5. มีความยินดีในอาชีพทางการสอน

สมาคมโรงเรียนและวิทยาลัยแห่งภาคพื้นตะวันตก (Western Association of Schools and Colleges, 1997) ได้ศึกษาเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย นโยบายในการวิเคราะห์บทบาทการประกันคุณภาพในโรงเรียนที่รัฐกระตุ้นให้มีการปฏิรูป การศึกษานี้วิเคราะห์แง่มุมทั้งสามด้านของการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมตอนปลาย ประการแรกเริ่มจากการวิวัฒนาการของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาการแสวงหาหลักฐานเพื่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบนี้ตามเวลาที่เปลี่ยนไป ประการที่สองทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยตนเอง เปรียบเทียบกับการประกันคุณภาพโดย GAP (California Assessment Program) จากการทดสอบการอ่าน ภาษาและคณิตศาสตร์ นักเรียนเกรดสิบสองมีการวิเคราะห์จากผลที่ได้รับทั้งก่อนและหลังการทดสอบเปรียบเทียบการใช้เครื่องมือของ CAP กับการใช้สถิติของ Chi Square เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างกันและประการสุดท้ายวิเคราะห์ถึงผลที่ได้รับจากการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีต่อสถาบันการศึกษา การวิเคราะห์ทั้งสามประการนี้เพื่อพยายามตอบคำถามที่ว่า ลักษณะของการประกันคุณภาพของ WASC ที่มีต่อโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนียและรัฐควรพยายามกำหนดข้อบังคับให้ใช้กระบวนการอันสำคัญในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือไม่ จากการศึกษาที่ย้ำให้เห็นความเข้าใจในการประกันคุณภาพและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากมีการเน้นไปที่การรับการประเมินคุณภาพการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย